

Deliberation enligt deltagaren

En analys av deltagares upplevelser av deliberativa mini-publics

Isabella Lindell

Statskunskap med masskommunikation

Magisteravhandling

Handledare: Kim Strandberg

Fakulteten för samhällsvetenskaper och
ekonomi

Åbo Akademi

Vasa, 2020

Abstrakt

Författare: Lindell, Isabella Jenny Viktoria	Årtal: 2020
Arbetets titel: Deliberation enligt deltagaren: En analys av deltagares upplevelser av deliberativa mini-publics	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i statskunskap med masskommunikation	Sidantal (tot.): 84
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi	
<p>Abstrakt:</p> <p>Deliberativ demokrati är en demokratiform som syftar på att diskussion mellan vanliga medborgare och politiker ska leda till mer legitima politiska beslut. För att konkretisera de teoretiska ideal som finns inom deliberativ demokrati har man skapat deliberativa forum som t.ex. mini-publics. Avhandlingen analyserar deltagares upplevelser av ett typiskt mini-public på en djupare nivå med forskningsfrågan ”Hur upplever deltagare en deliberativ diskussion?”. Fem personer som deltagit i ett mini-public i Solf i Korsholm intervjuades med semistrukturerade intervjuer.</p> <p>Resultatet visar att deltagarna tyckte att mini-publics är viktiga och att det är viktigt att delta i de tillfällen som ordnas även om vissa inte kände att mini-publics har någon inverkan på det politiska beslutet. Överlag uppfylldes det deliberativa idealet för mini-publics. Respondenterna gavs möjlighet till delaktighet eftersom tillfället var öppet för alla och det ordnades flera tillfällen i kommunen. Samtliga respondenter kände att de blev delaktiga i diskussionen och fick yttra sig. Respondenterna höll med om att moderatorm utförde sina huvuduppgifter men var oense om hur mycket moderatorm kunde aktivera gruppen. Debatten hölls saklig, fast vissa argument enligt respondenterna var känslbaserade. Endast en av respondenterna kände att hens åsikt påverkades under diskussionen. Några hinder som enligt respondenterna dök upp under diskussionen var en ensidig diskussion, avsaknaden av yngre deltagare och att ett par deltagare mötte influenser från politiker med starka personligheter.</p>	
Nyckelord: deliberativ demokrati, mini-publics, deliberation, semistrukturerade intervjuer, deltagare	

Innehåll

1 Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställning	7
1.2 Avhandlingens disposition.....	8
2 Referensram	10
2.1 Deliberativ demokratiteori	11
2.2 Det deliberativa demokratiidealet	12
2.2.1 Inklusion.....	13
2.2.2 Jämlikhet	17
2.2.3 Argumentation.....	19
2.2.4 Reflektion.....	20
2.3 Försvårande omständigheter för de deliberativa idealens framträdande	22
2.3.1 Avsaknad av möjlighet eller motivation att delta.....	22
2.3.2 Oklar representativitet	23
2.3.3 Oklar inverkan på beslut	24
2.3.4 Homogenitet i gruppen.....	24
2.3.5 Ämnets grad av polarisering	25
2.3.6 Personlighet och känslor	26
2.3.7 Influens från högre status	27
2.4 Sammanfattning av referensramen och preciserade frågeställningar	28
3 Metod och utförande	30
3.1 Deliberativa Mini-publics: idealen i konkretiserad form.....	31
3.2 Att välja forskningsmetod.....	33
3.3 Kvalitativa och kvantitativa metoder; fördelar och nackdelar	35
3.3.1 Fördelar med kvantitativa metoder	35
3.3.2 Nackdelar med kvantitativa metoder.....	36
3.3.4 Nackdelar med kvalitativa metoder.....	37
3.4 Intervjuer som forskningsmetod	38
3.4.1 Semistrukturerade intervjuer	38
3.4.2 Gruppdiskussioner eller individuella intervjuer	39
3.5 Fallet Korsholm	40
3.6 Urval och bakgrundsfakta om intervjuerna.....	41
3.7 Utformandet av intervjuguiden	46
3.8 Analysmetod	48
3.9 Sammanfattning	50
4 Resultat.....	51

4.1 Deltagarnas upplevelser av inklusion	51
4.1.1 Hur deltagarna fick veta om tillfället och varför de valde att delta.....	51
4.2 Deltagarnas upplevelser av jämlikhet under deliberationen	52
4.2.1 Delaktighet och öppenhet under deliberationen.....	52
4.2.2 Gruppens uppförande och deliberationens ton.....	53
4.2.3 Deltagarnas åsikter om moderatorm.....	54
4.3 Deltagarnas åsikter om argumentationen.....	56
4.4 Deltagarnas reflektioner kring deliberationen	57
4.4.1 Deltagarna om åsiktsförändring	57
4.4.2 Hur viktiga mini-publics är och deras inflytande på politiker	58
4.4.3 Deltagarna om fördelar med anordnandet av mini-publics.....	60
4.4.4 Deltagarna om vad de fick ut av tillfället.....	61
4.4.5 Deltagarna om de viktigaste byggstenarna i en diskussion.....	62
4.5 Deltagarna om hinder för deliberationen	63
4.5.1 Ensidig diskussion.....	63
4.5.2 Påverkan av politiker.....	65
4.5.3 Avsaknad av yngre deltagare	66
4.6 Övriga åsikter om diskussionsupplägget	70
4.6.1 Åsikter om enkäterna.....	71
5 Sammanfattande diskussion	73
5.1 Sammanfattning av huvudresultaten.....	73
5.2 Resultatet i kontrast med referensramen.....	74
5.3 Studiens begränsningar och framtida forskning	77
5.4 Övergripande slutsatser.....	78
Litteraturförteckning:	80

Tabeller

Tabell 1. Sammanfattning av det deliberativa idealet och försvåranden för dess framträdande	28
Tabell 2. Idealerna konkretiserade	32
Tabell 3. Det deliberativa idealet med passande intervjufrågor	32
Tabell 4. Jämförelse av den genomsnittliga respondenten, mini-public-deltagaren och kommuninvånaren	44
Tabell 5. Översikt av variationen bland respondenterna	45
Tabell 6. Intervjuschemat med frågorna enligt tema	47

1 Inledning

Demokratier kan organiseras på olika sätt. Den yttersta strävan inom demokratier är att det tas beslut som alla ska acceptera som legitima. Det finns ändå olika idéer om vad som borde göras för att beslut ska anses fullt legitima (Lindell, 2015). De tre klassiska demokratimodellerna som man vanligen brukar följa, det vill säga representativ demokrati, direktdemokrati och deliberativ demokrati, har alla tre olika betoningar på vilken roll medborgaren ska ha i själva beslutsfattandet. Inom den representativa demokratin har medborgaren ingen betydande aktiv roll i beslutsfattandet eller någon större möjlighet att påverka annat än när hen röstar fram sina politiska representanter. Medborgaren överlåter beslutsdeltagandet till de folkvalda representanterna som har möjlighet att ändra den politiska dagordningen. Direktdemokrati är väldigt olik representativ demokrati eftersom man betonar att de röstberättiga medborgarna själva ska utöva besluten. Inom direktdemokrati är det medborgaren själv som överläts ansvaret och det politiska inflytandet genom att delta i till exempel folkomröstningar. I deliberativ demokrati, även kallad samtalsdemokrati, betonas samtalet mellan medborgare där argumentation ska leda till väl betänkta beslut som kommer gynna det allmänna goda. Det räcker alltså inte bara med representation och folkomröstningar inom deliberativ demokrati, utan medborgaren ska delta genom politiska diskussioner också för att beslut ska anses fullt legitima (Fishkin, 2009b). I den här avhandlingen koncentrerar jag mig på deliberativ demokrati, vilken alltså ger medborgaren en relativt stor roll i beslutandeprocessen.

Deliberativ demokrati har blivit ett hett ämne att forska i. De senaste femton åren har det varit ett extra trendigt ämne inom statskunskap, därför kommer det mer forskning om ämnet hela tiden. Men vad är då deliberativ demokrati egentligen?

Det medborgerliga deltagandet är livsviktigt för att vi ska ha en frisk demokrati (Dahl, 1989a). Ett system där medborgaren får delta i politiska beslut på ett djupare plan och fler gånger än en gång vart fjärde år när det är dags att gå till valurnan kommer i slutändan att skapa ett politiskt system där de beslut som fattas är mer legitima (Gutmann & Thompson, 2004). Deliberativ demokrati är en demokratimodell som sätter fokus på samtalsprocessen. Det handlar dock inte om vilken samtalsprocess som helst, utan det finns vissa processideal som ska uppfyllas. Dessa ideal kan gå under olika benämningar och de vanligaste tas upp i den här avhandlingen; inklusion,

jämlikhet, reflektion och argumentation. Det yttersta målet med deliberativ demokrati är att genom rätt samtalsprocess nå legitimitet, dvs att fatta genomtänkta beslut som alla berörda kan omfatta. Genom att låta medborgare delta genom samtal kan beslut upplevas som mer legitima. Inte bara representation och folkomröstningar kan säkerställa att en demokrati är fullt legitim, utan folket borde ta ställning till vissa politiska diskussioner i form av samtal och diskussioner (Fishkin, 2009b; Spång, 2005). Detta är något som även Jürgen Habermas (1962), som anses vara en av de stora teoretikerna inom deliberativ demokrati, menar. Enligt honom bör man inkludera medborgaren i enskilda beslut med hjälp av samtalsprocesser för att skapa större legitimitet. Om man dessutom inkluderar medborgaren i flera beslut enligt den deliberativa demokratins modell, kan man skapa en större legitimitet inom hela statsbildningen (Habermas, 1962).

Trots att det finns mycket forskning om deliberativ demokrati hittar man en lucka inom forskningen i det att få forskare verkligen sett på själva samtalsprocessen även om just den anses vara en så viktig del av deliberativ demokrati. Medan många forskare koncentrerar sig på att hitta den mest ideala deliberativa demokratiteorin eller det ideala praktiska konceptet för att kunna involvera medborgarna i den politiska diskussionen, är det inte många som lagt fokus på hur medborgarna själva upplever ämnet. I en del fall mäter kanske forskare samtalsprocessen genom att ha enkäter före och efter processen, men deltagarnas egna upplevelser är inte något som man sätter mycket fokus på i dessa enkäter (Blais, Carty & Fournier, 2008). Dessutom är det väldigt få som har gjort ingående kvalitativa studier av vad folk verkligen upplever. Därför vill jag med denna avhandling komma med något nytt och analysera hur vanliga medborgare upplever ett samtalstillfälle inom deliberativ demokrati.

1.1 Syfte och frågeställning

Den här avhandlingen är en kvalitativ fallstudie. Syftet är att analysera hur vanliga medborgare upplever deliberativa diskussioner. Mera specifikt sätter jag fokus på hur medborgarna under sitt deltagande upplevt själva upplägget kring deliberativa diskussioner, men också hur det deliberativa demokratiidealet enligt deltagarna uppfylldes i praktiken.

Min frågeställning för den här avhandlingen lyder ”hur upplever deltagare en deliberativ diskussion?”.

Med hjälp av kvalitativa intervjuer har jag på djupet undersökt hur medborgarna som deltagit i deliberativa diskussioner verkligen upplevt sitt deltagande. Intervjuerna har varit semistrukturella och jag har intervjuat fem personer som deltagit i öppna diskussionstillfällen som Åbo Akademi ordnat i Korsholms kommun under våren 2018, och där medborgare fått vara med och diskutera en möjlig sammangång mellan Korsholm och Vasa. Diskussionstillfällena ägde rum på olika ställen i Korsholm och handlade i huvudsak om vad som är viktigt att ta i beaktande vid en potentiell fusion mellan Vasa och Korsholm. Dessa tillfällen var totalt åtta till antalet. Deltagarna har under diskussionstillfället fått fylla i en enkät både innan och efter gruppdiskussionen. I den ena enkäten har deltagarna fått kryssa i om de går med på att möjligen bli kontaktade i ett senare skede av någon från Åbo Akademi. Bland de personer som kryssat jakande på den frågan valde jag ut fem personer som jag skulle intervjuas.

Diskussionsämnet om samgång är aktuellt och var särskilt aktuellt under den tid som diskussionstillfällena ägde rum och intervjuerna utfördes. På grund av hur aktuellt ämnet i fråga var kan man anta att medborgarna var mera intresserade av att delta i de tillfällen som ordnades men också bättre informerade om ämnet än om det hade handlat om något allmänt politiskt ämne. Man bör också poängtera att diskussionerna om samgång varit ett känsligt ämne för många i Korsholm och väcker starka känslor och ibland till och med polarisering. Diskussionstillfällena som blivit ordnade i Korsholm är typiska fall av deliberativa mini-publics och är därför ett ändamålsenligt fall att studera.

Under skrivandet av min kandidatavhandling förra året utförde jag förhandsarbete till denna magisteravhandling. Min kandidatavhandling fungerade som en inledande kvalitativ studie där syftet var att skapa en intervjuguide baserad på tidigare forskning, vilken nu ligger som grund för intervjuerna som jag har utfört i denna avhandling.

1.2 Avhandlingens disposition

I avhandlingen presenteras först kort tidigare forskning om deliberativ demokrati. Sedan går jag djupare in på deliberativ demokratiteori och diskuterar i den normativa delen de kriterier som bör finnas i en samtalsprocess enligt den ideala deliberativa demokratiteorin. Dessa kriterier ligger som grund för det som enligt teorin förväntas dyka upp i medborgarnas upplevelser. De normativa idealen bildar grunden för flera deliberativa innovationer som används idag. Bland dessa hittar vi *mini-publics*, som

jag går djupare in på i slutet av det kapitlet eftersom just de ligger som grund för min undersökning.

I nästa avsnitt diskuteras möjliga försvåranden för framträdandet av de normativa idealen som ska uppnås vid anordnandet av en mini-public. Även om forskare kommit fram till en ideal deliberativ demokratiteori är det inte säkert att det fungerar som uträknat i praktiken. Det finns en hel del faktorer som kan inverka på varför det inte fungerar som till exempel Habermas har tänkt, det vill säga psykologiska faktorer som att känslor är involverade, graden av svårighet och polarisering av ämnet som diskuteras, diskussionsledaren, gruppdynamiken eller att deltagarna helt enkelt har för olika personligheter.

Därefter följer metoddelen där jag diskuterar mig fram till ett passande metodval för avhandlingens syfte. Sedan följer ett kort kapitel om fallet Korsholm, alltså bakgrundsfakta kring de mini-publics som jag analyserar i denna avhandling. I slutet av metoddelen diskuterar jag även urval vad gäller intervjuerna och val av analysmetod. Till sist presenteras resultatet av min undersökning vilket följs av en sammanfattande avslutning.

2 Referensram

Deliberativ demokrati som tankesätt betonar medborgarnas diskussioner och debatter inom politiska diskussioner. Inom deliberativ demokrati anser man att debatter och diskussioner ska ligga som grund för att lagar och beslut är demokratiskt legitima. Inte bara representation och folkomröstningar kan säkerställa att en demokrati är fullt legitim, utan folket borde ta ställning till vissa politiska diskussioner i form av samtal och diskussioner (Fishkin, 2009b). Inom deliberativ demokrati sätter man stor vikt på samtalet som sådant och på det faktum att goda argument och övertygelse ska säkerställa att det bästa politiska beslutet tas (Spång, 2005). Målet är att motivera politiker och medborgare till att tänka på det gemensamma bästa, vilket i slutändan kommer gynna de flesta (Lindell, 2015).

Forskningen om deliberativ demokrati är riklig och omfattande (Lindell, 2015). Inom den deliberativa demokratiteorin anser många forskare att Jürgen Habermas (1962) och John Rawls (1971) är de stora föregångarna, men man kan även inkludera Joshua Cohen som en av första generationens tänkare inom området (Bächtiger, Dryzek, Mansbridge & Warren, 2018, 3). Habermas och Rawls framhåller båda att medborgarna inom deliberativ demokrati ska sträva efter det gemensamma bästa. Även kriterier som jämlikhet, frihet, rationalitet och konsensus anser de att är nödvändiga för en fullständigt legitim demokrati (Habermas, 1962; Rawls, 1971).

Rawls (1971) beskriver "rättviseteorin" och målar upp en bild av ett samhälle med medborgare som är jämlika och obundna. I det samhället slutar de diskussioner som förs med väl avvägda beslut och rättvisa utfall. Enligt Lindell (2015) har deliberativ demokratiteori ännu kvar sitt ursprungliga mål om att öka den demokratiska legitimiteten. Cohen (1989) har fokuserat på den deliberativa processen och vill se till att den är så jämlik som möjligt för det innebär i så fall att den demokratiska processen är legitim, vilket i sin tur leder till rättvisa resultat. Det beslut som vinner i en rättvis och jämlik deliberativ process är således det rätta beslutet enligt Cohen (1989), även om det inte är det allra "bästa" beslutet. Man bör från första början ha jämlika och rättvisa omständigheter för att kunna skapa en lika rättvis och jämlik process (Lindell, 2015).

Habermas (1962) har en teori om hur en samtalssituation som kan anses vara idealisk skapas och vilka avgörande mekanismer som skapar den. Grundläggande funktioner

enligt Habermas är förnuft, välunderbyggda argument och ett igenkännande av det goda argumentet. Habermas (1962) menar att bärkraften hos ett bra argument automatiskt leder till en acceptans hos de övriga diskussionsdeltagarna, även fast de kommit med andra, avvikande argument. Men det svaga argumentet förlorar av sig själv i jämförelsen med det bättre argumentet, och samtalet utmynnar i argument som godkänts av flera eller alla (Habermas, 1962).

Enligt Lindell (2015) har tidigare forskare lagt fokus på institutioner, system och praktisk tillämpning, vilket har lett till olika formuleringar om hur deliberativa forum ska vara utformade. Genom att forskare tidigare betonat praktisk tillämpning har man utvecklat institutioner och system som redan förekommer, bland dessa hittar vi till exempel mini-publics (Lindell, 2015). Att forskare valt att sätta fokus på olika saker inom deliberativ demokrati innebär att begreppet deliberativ demokrati fått olika innebörd i olika sammanhang (Lindell, 2015).

2.1 Deliberativ demokratiteori

Den deliberativa demokratiteorin har inte alltid sett ut som den gör idag, utan innehållet har utvecklats med tiden (Bächtiger, Dryzek, Mansbridge & Warren, 2018, 3). Kärnan inom deliberativ demokrati är debatterna mellan medborgarna som påverkas av politiska frågor. De som förespråkar deliberativ demokrati anser att man kommer närmare demokratins ideal om medborgarnas självstyre genom att låta de som berörs av en politisk fråga få vara med i diskussionerna om dessa frågor (Spång, 2005). Deliberativa diskussioner går ut på att alla medborgare har lika stora chanser till att, för det första, delta i dessa politiska diskussioner och, för det andra, att få en möjlighet att uttrycka sina åsikter, att föra fram förslag och att diskutera för- och nackdelar. Deliberativ demokrati betyder olika saker för olika människor. Man kan anse att deliberativ demokrati är till exempel radikal aktivism, rådgivande forum eller mindre bedömningsgrupper (Parkinson, 2006). För vissa kan deliberativ demokrati t.o.m. vara interna processer där man genom sina egna tankar och överväganden håller andra individer närvarande (Parkinson, 2006). Även om deliberativ demokrati definieras på många olika sätt och från olika vinklar är de flesta forskare ändå eniga om vilka ideal som bör finnas inom deliberativ demokrati (Lindell, 2015).

Enligt Parkinson (2006) baserar sig den normativa versionen av deliberativ demokrati på två huvudprinciper: För det första lägger man vikt på själva resonemangen mellan

människorna och låter dem styra det politiska resultatet istället för att ta i beaktande möjliga personliga preferenser (Parkinson, 2006). Den andra huvudprincipen är att alla delar av den politiska processen ska vara tillgänglig för allmänheten så att medborgarna får delta på flera sätt än att bara gå och rösta (Parkinson, 2006). Enligt Parkinson (2006) är deliberativ demokrati ett rationalistiskt demokratiideal och en motreaktion till de politiska processer där man böjt sig för köpslående, förhandlande och strategitänkande.

De flesta forskare anser att debatter medborgarna emellan fungerar som komplement till grunderna av representativ demokrati (Spång, 2005). Inom den demokratiska politiken är själva grunden att argumentera för sina åsikter istället för att tvinga folk (Manin, 1997; Young, 2000) Debatt innebär också att åsikter som är felaktiga, ensidiga eller fördomsfulla minskar i antal (Mill, 2009). Mill (2009) menar vidare att en debatt med många deltagare där många olika idéer och åsikter lyfts fram bidrar till mera väl avvägda beslut, vilket även dagens förespråkare av deliberativ demokrati lyfter fram.

2.2 Det deliberativa demokratiidealet

Detta kapitel diskuterar den deliberativa demokratiteorin och vilka huvudkriterier som enligt min uppfattning finns i deliberativ demokrati. Valet av frågorna som används i intervjuerna baseras delvis på dessa huvudkriterier. På detta sätt kan jag sedan jämföra om intervjusvaren motsvarar den teoretiska biten.

Lagstiftning, policy och beslut är demokratiskt legitima om man följer vissa huvudkriterier. Det första kriteriet är att medborgarna verkligen har jämlika chanser att medverka i de politiska diskussionerna (Spång, 2005). Det andra är att social- eller ekonomisk makt inte ska kunna påverka de politiska besluten. För att de politiska processerna ska fungera så demokratiskt som möjligt finns det vissa villkor som måste uppfyllas. Vissa villkor talar man också om inom andra demokratiteorier, som till exempel att medborgarna har lika stora möjligheter till att vara delaktiga i politiken. Andra villkor är specifika just inom den deliberativa demokratiteorin. Dit räknas till exempel att det är viktigt att medborgarna har tillräckliga förmågor att se på situationer ur varandras synvinklar och att kunna framföra sina uppfattningar genom övertygelse och god argumentation.

Cohen (1989) var först ut med att urskilja följande fyra kriterier som bedömer legitimiteten av den deliberativa demokratin: frihet, argumentation, jämlikhet och

konsensus. Med frihet menar Cohen (1989) att deltagarna får uttrycka sig själva och sina förslag fritt under diskussionen. Det enda som binder deltagarna är de riktlinjer som lagts fram om det deliberativa samtalet och det slutgiltiga resultatet från diskussionen. Cohen (1989) för fram en bit av själva kärnan i deliberativ demokrati med argumentation och påpekar att det är viktigt att deltagarnas argument är väl motiverade. Alla argument och beslut ska grunda sig på deltagarnas motiv. Med jämlikhet menar Cohen (1989) kort och gott att diskussionen ska vara jämlik och ge möjlighet åt alla deltagare att yttra sig. Till sist tar Cohen (1989) upp konsensus vilket är vad man försöker uppnå under diskussionens gång. Denna konsensus ska lägga fokus på det allmänna bästa.

Lindell (2015) formulerar i sin studie en ”minidefinition” och för fram fyra normativa ideal inom deliberativ demokratiteori som tillsammans bildar kärnan för den deliberativa processen: inklusion, jämlikhet, argumentation och reflektion. Dessa ideal är ofta förekommande inom definitioner av deliberativ demokratiteori, ofta med samma innebörd men ibland med olika begrepp. De två första idealen, inklusion och jämlikhet, menar Lindell är universella inom deliberativ demokratiteori, medan idealen argumentation och reflektion i viss mån också förekommer bland diskussionerna om deliberativ demokrati (Lindell 2015).

Jag har i den här avhandlingen valt att kategorisera den deliberativa demokratiteoris huvudkriterier enligt Lindells (2015) minidefinition. Dels för att jag, i den övriga litteratur jag gått igenom, också funnit att dessa ideal är universella inom definitionen av deliberativ demokratiteori, även om de ibland går under olika begrepp. Först går jag igenom inklusion. I det kapitlet kommer jag även in på medborgarnas deltagande och deras vilja att delta för att bli inkluderade i beslutsfattandet. Därefter diskuterar jag jämlikhet, vilket enligt mig, överlappar inklusion något. Men det finns ändå tillräckligt mycket att säga om de båda begreppen så att man kan hålla dem isär. I den delen diskuterar jag även medborgarnas politiska resurser. Det tredje idealet jag diskuterar är argumentation, vilket också utgör en väldigt stor del av deliberativ demokrati eftersom själva diskussionen är ett så centralt verktyg. Som fjärde och sista ideal lyfter jag fram reflektion.

2.2.1 Inklusion

Att makten ska utgå från folket är en av grundprinciperna inom demokratin (Lindell, 2015). Inom demokratier är det allmänt konstaterat att legitimiteten av ett demokratiskt

beslut beror på hur mycket de som påverkas av ett beslut får vara delaktiga i själva beslutandeprocessen (Young, 2000, s. 5 – 7). Därför är inklusion ett självklart val att inkludera som ett av de fyra grundstenarna för deliberativ demokrati. Inom demokratiteorin anser man att medborgarna ska få vara inkluderade i det demokratiska beslutsfattandet, även om man inte är helt överens om *hur* medborgarnas maktutövande riktigt ska se ut (Lindell, 2015). Deliberativa demokratiteoretiker anser alltså att de medborgare som berörs av ett politiskt beslut ska få medverka i den politiska diskussionen som leder fram till detta beslut. Men hur fungerar det i praktiken? Oftast är det en stor andel av landets befolkning som påverkas av ett politiskt utslag. I sådana fall är det omöjligt att, för det första, få alla personer att rymmas på ett och samma ställe för att diskutera och, för det andra, se till att alla har möjlighet att medverka med tanke på att få tidtabeller att passa ihop. Forskare inom deliberativ demokrati har kommit fram till att en grupp på ungefär fem till sju deltagare är det optimala med tanke på det politiska utslaget och deltagarnas egna åsikter (Parkinson, 2006). Inom deliberativ demokratiteori vill man inkludera medborgare i beslutsprocesser där besluten som fattas kan påverka medborgarnas vardag (Lindell, 2015, 28). Som väntat finns det ändå olika synpunkter på hur man ska inkludera medborgaren i deliberativa samtal. Här nedan presenterar jag några forskare och deras ståndpunkter.

Enligt Dahl betyder inklusion att personer har jämlika rättigheter att delta och påverka beslutstagandet om de är bundna till ett kollektivt beslut (Dahl, 1989b, s. 119). Det innebär alltså att alla vuxna borde vara inkluderade i beslut som fattas inom den politiska sfär som de hör till. Samtidigt väcker det frågan var gränsen går mellan huruvida folk som inte är bundna men ändå påverkas av beslut inte borde inkluderas också.

Iris Marion Young har i sin forskning satt mycket fokus på rättvisa och inklusion. Enligt Young kan aktivt deltagande bland medborgare och politisk representation gå hand i hand för att skapa politiska beslut (Young, 2000). Hon anser att deliberativ demokrati i sin implementerade form med större sannolikhet kan skapa rättvisa beslut på grund av den innebörd som inklusion och politisk jämlikhet får i teorin (Young, 2000, s. 6). Samtidigt tycker hon även att det finns vissa angreppssätt inom just deliberativ demokrati som inte tillåter en fördjupning i samhällen med strukturell orättvisa eftersom dessa angreppssätt är för snäva eller exkluderande (Young, 2000,

sid. 36). Young skriver att demokratier betonar politisk jämlikhet vilket innebär att alla som berörs i ett statsskick får delta i den politiska diskussionen på jämlika grunder. Denna inklusion ökar chansen för att den som för fram ett förslag i den politiska diskussionen ser på ärendet ur ett mer objektiva och rättvist synsätt, eftersom man blir tvungen att lyssna till andra och se på saken ur andras synvinklar (Young, 2000).

Young (2000) urskiljer ändå två sorter av exkludering inom demokratier; extern och intern exkludering. Extern exkludering är de uppenbara formerna av exkludering, där grupper eller individer exkluderas från politiska forum eller beslutsprocesser. Det kan också vara att en grupp dominerar ett politiskt forum eller en politisk beslutsprocess. Young (2000) påpekar att man i demokratier gör sitt bästa för att upptäcka dessa former av exkludering och diskutera hur man kan mildra dem, men att det ännu finns steg att ta för att eliminera dem helt och att demokratier inte kritiserar exkluderingen tillräckligt. Intern exkludering, den andra sorten av exkludering som Young tar upp, är inte lika lätt att se och kan uppstå inom deliberationer även om grupper eller individer är nominellt inkluderade i det politiska samtalet. Former av intern exkludering innefattar bland annat att vissa typer av uttrycksätt favoriseras under diskussionen, att en persons deltagande avfärdas på grund av att hen inte följer reglerna, att reglerna i sig är exkluderande och att diskussionen innehåller samtalsvillkor som alla inte är överens om (Young, 2000, sid. 53).

Enligt Parkinson (2006) deltar en väldigt liten del av befolkningen i deliberativa diskussioner. På grund av att en liten andel människor av befolkningen är med och fattar beslut under deliberativa diskussionstillfällen, måste man balansera det hela genom att bestämma vem som ska närvara under diskussionstillfällena och fatta beslut om sånt som även rör dem som inte är närvarande (Parkinson, 2006). Det här väcker en diskussion om hur vi kan skapa en rättvis mångfald av representativa människor under deliberativa diskussioner så att allas röst blir hörd. Det uppstår även frågor om hur vi kan garantera att alla medborgare känner sig representerade i processen och framförallt om hur vi kan garantera att medborgarna behandlas jämställt i deliberativa processer (Lindell, 2015). Därför är det av större betydelse att fundera över urvalet eftersom man omöjligen kan få alla medborgare till samma deliberativa diskussion (Lindell, 2015).

Lindell (2015) skriver att det inte skulle vara lika problematiskt med så få deltagare om deliberativa diskussioner återkommer ofta och inte bara ger bilden av att verka som

en engångsföreteelse. Enligt Parkinson (2006) är det nödvändigt med någon sorts länk mellan medborgarna som deltar och de som inte deltar. Ett sätt att nå ut till de som inte deltar är med hjälp av media, men Lindell (2015) skriver att medias kommunikation bara fungerar åt ett håll. Förvisso skapar sociala medier idag en tämligen lättillgänglig plattform där medborgare kan diskutera tillbaka med medier. Med deliberativ demokrati i åtanke fungerar inte länken som media utgör särskilt bra eftersom själva deliberationen är i centrum för deliberativ demokrati och medborgarna inte kan tillägga något i den dialogen eftersom media i princip sammanfattar argumenten som redan lagts fram. Sen är det också media som bestämmer vilka argument som får mer synlighet än andra. Att ämnen är ute i det offentliga skapar alltså enligt deliberativa demokratiteoretiker litet utrymme för debatt och kan inte jämföras med representation (Parkinson, 2006).

Habermas (1962) menar att medborgare i allmänhet vill vara med och påverka samhällsfrågor men att det på samma gång inte finns något stort intresse att ta ansvar för det. Även om många medborgare alltså kan ha starka åsikter om sådana politiska frågor som berör dem själva, vill man sällan själv ställa upp som politiker.

För alla former av politisk diskussion behövs någon grad av intresse, färdighet och möjlighet att närvara (Jacobs, Cook & Delli Carpini, 2009, 135). Deltagande i diskussioner om allmänna angelägenheter kan se olika ut; man kan föra konversationen informellt där hemma eller formellt vid olika former av forum i offentligheten (Jacobs m.fl., 2009). Teknologin har även möjliggjort att man kan föra politiska diskussioner via telefon, e-post eller forum på nätet (Jacobs m.fl., 2009). När det gäller deliberativa diskussioner krävs det inte bara att man är på plats utan man blir tvungen att tala offentligt och med sådana personer som kanske inte förstår eller håller med ens egna åsikter, vilket inte alla medborgare är villiga att sätta ner sin tid och energi på (Jacobs m.fl., 2009). Det finns flera trender som visar på medborgarnas avsaknad av vilja eller möjlighet att medverka i deliberativa diskussioner. Jacobs m.fl. (2009) räknar upp några av dem: En av orsakerna är att den medborgerligt sinnade skara som vuxit upp under andra världskriget har försvunnit med yngre generationer. De nya generationerna känner inte att de har tillräckligt med orsaker eller tid för att vare sig engagera sig politiskt eller uppehålla sådana nätverk. Dessutom har en ny faktor kommit med i samhället som hjälper till att hålla människor hemma; teknologin. Jacobs m.fl. (2009) skriver att teknologin lett till att flera människor väljer att spendera

sin tid hemma och se på TV, spela online eller surfa på nätet hellre än att gå ut och skapa sociala kontakter och bygga på den bygemenskap som Putnam (2000) alarmerar om att håller på att försvinna. Jacobs m.fl. (2009) skriver också att en annan orsak som bidrar till minskningen av medborgarnas politiska deltagande är att grundstenarna inom deliberativ demokrati, politisk och interpersonell tilltro, har minskat över de senaste årtiondena. Med andra ord har deliberativa forum inte längre samma plats i medborgarnas vardag (Jacobs m.fl., 2009).

2.2.2 Jämlikhet

Det har förekommit diskussioner bland demokratiteoretiker gällande statens inblandning i deliberation. Besette (1994) anser till exempel att det i representativ demokrati finns ett synsätt att det endast krävs deliberation mellan tjänstemän. Page (1996) å andra sidan anser att deliberation är grundläggande för demokratin och att medborgaren har en klar roll i den. Medan man kunde anta att medborgaren ska anta rollen som deltagare i deliberationen menar Page att medborgaren ska funktionera som observant. Page skriver att den offentliga deliberationen bör vara medlad med hjälp av professionella kommunikatörer. Det är inte samma sak att vanliga medborgare talar sinsemellan eller till offentligheten genom massmedia till exempel (Page, 1996, sid. 1).

Vem är det då som ska medla deliberationen? Inom deliberativ demokratiteori är det vanligt att det finns en moderator med i deliberationen som ser till att diskussionen inte urartar eller förlorar goda diskussionsseder. Moderatorns uppgift är att presentera samtalsreglerna som alla deltagare ska följa under deliberationen. Samtalsreglerna framhåller oftast att man bör argumentera för sina åsikter och berättiga sina uttalanden. Dessutom ska man förhålla sig kritisk till andras uttalanden och idéer, vilket enligt Dillard (2013) bidrar till ett samtal som håller en högre nivå än en alldaglig politisk diskussion. I de fall där man använder en moderator i deliberationen har hen också som uppgift att se till att alla får ordet om de vill. Dessutom ska moderatören se till att deliberationen hålls jämställd, att ingen tar för mycket plats i diskussionen på bekostnad av andra. Moderatorns uppgift är även att se till att deltagarna håller kvar vid en ömsesidig respekt gentemot varandra under deliberationen, vilket är en odiskutabel del av det deliberativa idealet (Benhabib, 1994).

Medborgarna är menade att vara politiska jämlikar inom deliberativa diskussioner, men alla har inte samma resurser att delta (Spång, 2005). Spång (2005) lyfter fram att

det inte bara handlar om formella trösklar utan att det även finns massvis med konkreta problem som man kan stöta på. Han nämner till exempel brist på tid, pengar, kunskap eller utbildning. Alla har inte heller tillgång till vissa nödvändiga politiska, kulturella eller sociala nätverk (Spång, 2005). Ibland kan medborgaren känna sig för ovan för att delta i debatter (Spång, 2005). I sådana fall kan tidigare nämnda nätverk komma till stor nytta. Även om dessa trösklar finns anser många forskare att de politiska resurserna inte kan bli så ojämnt fördelade att alla möjligheter att delta försvinner (Dahl, 1989b; Habermas, 1992). Ändå kan man fråga sig; om dagens generationer inte känner behov av att delta i diskussioner om det som berör dem själva, om de sitter hemma ensamma framför datorn till exempel, utan tid eller pengar att engagera sig, vem är det som ska initiera den deliberativa demokratiprocessen i praktiken? Är det upp till myndigheterna, politikerna eller forskarna?

Spång (2005) tar upp något som kallas ”politisk fattigdom” vilket innebär att en person varken kan delta i eller påbörja en politisk diskussion. Detta gäller oberoende om de politiska frågorna berör en själv eller inte (Spång, 2005). Om man inte kan påverka sin situation med politiska medel medföljer ofta exkludering och marginalisering i samhället vilket i sin tur stärker den politiska fattigdomen och så fortsätter det som en ond spiral (Spång, 2005). Även om man inte har den största graden av politisk fattigdom kan man ha ojämlika resurser för politisk påverkan, vilket även kan påverka ens möjligheter att påverka den livssituation man har (Dahlstedt, 2000; Young, 1999).

Studier har visat att politiska resurser är ojämnt fördelade mellan personer med exempelvis olika kön, klass, etnicitet (Spång, 2005; Bäck & Soininen, 1996). Dessa studier har även påvisat att grupper med sämre chanser i samhället har svårigheter med att föra sin talan på det politiska planet (Young, 1999). För att kunna säkerställa att medborgarna verkligen är jämställda inom politiska diskussioner krävs det att man etablerar en grundläggande nivå av politiska resurser (Spång, 2005). Med tanke på vilken djup nivå av demokrati som deliberativa demokratiteoretiker förespråkar är det i synnerhet viktigt att erbjuda alla medborgare jämlika chanser att delta. Om man inte lyckas med detta finns det risk att de personer som redan har mer politiska resurser får ännu större möjligheter till påverkan (Young, 2003; Bohman, 1996).

Inom representativ demokrati, där medborgarnas huvudsakliga deltagande är att gå till valurnan under allmänna val, fordras det inte lika mycket politiska resurser (Spång, 2005). Där är resurserna också jämlika, eftersom var och en bara har en röst att avge i

valet. Dock fördelas de resurser som används i valkampanjer ojämnt, vilket i många fall kan påverka utfallen av valet. Så där har representativa demokratiteoretiker ännu något att fundera över.

2.2.3 Argumentation

För den moderna deliberativa demokratiteoretikern är själva samtalet en huvudfaktor som inverkar på legitimiteten av ett beslut, därför är det naturligt att argumentationen är en oersättlig del av deliberationen. Gutmann & Thompson (2004) syn på argumentation (*reason-giving*) är att argumenten bör ligga ute i offentligheten och finnas tillgängliga för alla medborgare. Inom deliberativa diskussioner är det meningen att ens argumentation ska bli ifrågasatt av andra (Gutmann & Thompson, 1996; Habermas, 1992; Young, 2000). Argumentation är alltså väldigt viktigt inom deliberativ demokrati och man förlitar sig på övertygelse med hjälp av goda argument istället för att köpslå, tvinga, hota eller muta folk till att ändra sina åsikter (Young, 2000; Manin, 1997).

Young anser att det finns syner på deliberativ demokratiteori som är för smala och för exkluderande för att se vikten av olika kommunikationssätt (Young, 2000). Eftersom deliberativ demokrati är ett sätt att lösa kollektiva problem finns det vissa som sätter för mycket vikt vid själva argumentationen och att människor ska ändra åsikt bara för att uppnå det beslut som gynnar de flesta. Det här kan enligt Young bidra till en demokratimodell där man uppmuntrar värden som stillsamhet, ordningsamhet och vältalighet så mycket att det skapar exkludering i deliberationen (Young, 2000, s. 6). Genom att ge argumentationen en så stor roll finns det risk för att man bortser de andra kommunikationssätt som kan bredda deliberationen (Young, 2000).

Deliberativa diskussioner är oavsett detta viktiga eftersom man genom diskussion lär känna andra personers åsikter och varför de tänker som de gör. Habermas (1991) menar att deliberation till stor del handlar om roll- och perspektivtagande där man försöker se på saker ur andras synvinkel. Detta går in på personers förmåga att känna empati, men man kan på samma gång inte veta vad den andra personen tänker förrän han eller hon har argumenterat för sina tankar (Spång, 2005).

Deliberation är en resonerande process av reson där medborgarnas åsikter och intressen förändras under den deliberativa diskussionens gång. Som tidigare nämnts menar Mill (2009) att diskussioner bidrar till väl avvägda beslut eftersom argument

ställs mot varandra och de felaktiga, ensidiga och fördomsfulla argumenten har större chans att falla ut ur debatten. Enligt Spång (2005) handlar deliberation om mer än att bara argumentera för de åsikter man redan har. Deliberation handlar lika mycket om förändring, det vill säga att ändra åsikt, intresse eller behov under eller efter diskussionens gång (Spång, 2005). Det behöver inte ha något att göra med att man inte kan förstå den andra personens argument eller varför han eller hon argumenterar på det viset (Spång, 2005). Att ha en åsikt och tro på den är ju en av orsakerna till att man överhuvudtaget vill gå in i en diskussion.

Genom historien har olika sammanslutningar och rörelser spelat en viktig roll för medborgarnas möjligheter att få sin röst hörd inom politiska diskussioner (Spång, 2005). Genom att gå med i rörelser med likasinnade kompenserar man för det underskott av politiska resurser som individen själv har (Spång, 2005). Inom deliberativ demokrati har man sett på dessa sammanslutningar med intresserade ögon eftersom man anser att de fungerar som deliberativa arenor (Habermas, 1992). Men förutom att försöka maxa sina politiska resurser spelar det också stor roll vilka färdigheter man har i att argumentera för sina åsikter och intressen. Fastän medborgarna skulle ha tämligen jämlikt med politiska resurser, kan förmågan att uttrycka sina åsikter och argumentera variera mellan individerna (Spång, 2005). Medborgarna kan också ofta känna att politiker och myndigheter talar om dem på ett ensidigt sätt och uttrycker politiska frågor med avsaknad av förståelse för folket (Dahlstedt, 2000). Därför är det viktigt för medborgaren att ha tillräckliga färdigheter för att argumentera för sin sak, men det visar också på att politiker och myndigheter kan behöva justera sitt språkbruk så att den politiska diskussionen inte stampar på stället. Deliberativa diskussioner måste inte nödvändigtvis sluta med att deltagarna håller med varandra. Vad som händer i och med dessa diskussioner är att man håller med om att vara oense och förhoppningsvis lämnar debatten med en större förståelse för varför den andra personen tycker som han gör.

2.2.4 Reflektion

De deliberativa idealen uppmanar till ett öppet sinne (Lindell, 2015). För att få ut väl igenomtänkta beslut under deliberativa diskussioner är det viktigt att medborgarna under diskussionen håller ett öppet sinne och reflekterar över vilka argument man själv för fram och vilka ståndpunkter de andra deltagarna har. Genom att delta i deliberativa diskussioner och reflektera över sina egna och andras åsikter och argument får

medborgarna mera klart för sig vilka åsikter och intressen de verkligen har (Spång, 2005). Goodin och Niemeyer (2003) talar om ”inre deliberation” (*deliberation within*) och påpekar att det är viktigt med eftertanke eftersom själva besluten, inte diskussionen, är det huvudsakliga målet. Denna inre deliberation sker redan före de formella deliberationerna och startar med små saker som att deltagaren själv tar reda på saker om ämnet, får ytterligare information och lyssnar på experter. Genom att deltagarna använder sig av inre deliberation uppstår väl avvägda beslut, vilket enligt Goodin och Niemeyer betyder att den process där medborgarna reflekterar över argument till och med kan vara viktigare och ha betydligt större effekt än själva diskussionen (Goodin & Niemeyer, 2003, s. 641). Lindell (2015) skriver att reflektion är en del av fundamentet inom deliberation eftersom det inte uppstår någon diskussion utan att någon från första början reflekterar över vilken åsikt man har i en fråga. Vidare menar Lindell (2015) att deltagarna brukar självreflektion på samma gång som de lyssnar till de andra deltagarnas argument.

Även om reflektion operationaliseras på olika sätt av teoretiker inom deliberativ demokrati är det tämligen uppenbart att medborgarna brukar reflektion när de deltar i deliberativa diskussioner. Enligt Goodin och Niemeyer (2003) ändras deltagarnas kunskapsnivå om själva frågan under deliberativa diskussioner. Dessutom menar Goodin och Niemeyer (2003) att deltagarnas sätt att omarbete den kunskap som erhålls under diskussionstillfället förändras, vilket i sin tur kan leda till åsiktsförändring kring ämnet i fråga. Detta bottnar enligt Goodin och Niemeyer i att vi i normala fall funktionerar rutinmässigt och därmed snabbt accepterar en ny bit av information som vi lär oss för att sedan gå vidare utan att riktigt överväga varför man tycker som man gör förrän någon ifrågasätter motiven till ens åsikt. Den inre deliberationen startar i och med att man blir tvungen att yttra sig och argumentera för sin åsikt (Goodin & Niemeyer, 2003, s. 642). De procedurer som man har före ett deliberativt forum är alltså essentiella, eftersom de kan hjälpa att forma och förbereda deltagarens attityder inför själva deliberationen. Enligt Goodin & Niemeyer är det trots att folk uppnår inre deliberation före deliberationen inte sagt hur deliberationens resultatet ser ut. Beroende flera orsaker kan det hända att folk i slutändan kommer till olika grad av samförstånd.

2.3 Försvårande omständigheter för de deliberativa idealens framträdande

I avhandlingens tidigare del har jag gått igenom teorin kring deliberativ demokrati och diskuterat fram grundstenarna för det deliberativa idealet för att till slut presentera mini-publics; idealet i praktisk form. I detta kapitel går jag igenom vilka försvårande omständigheter som i verkligheten kan dyka upp under ett mini-public och leda till att de normativa idealen inte nödvändigtvis uppnås i praktiken. Det är ju givet att vi människor bara är människor och eftersom vi är olika individer finns det en risk att det händer saker som demokratiforskare inte planerat eller vill att ska hända under en deliberation.

2.3.1 Avsaknad av möjlighet eller motivation att delta

För att ordna mini-publics med legitima beslut krävs det att medborgarna deltar. Deltagande är dock inte en faktor som man fokuserar särskilt mycket på inom deliberativ demokrati. Till skillnad från deltagardemokrati där huvudkonceptet är öppenhet och medborgarens deltagande i politiska processer ser man inom deliberativ demokrati mer på själva proceduren av beslutsfattandet (Lindell, 2015).

Parkinson (2006) menar att personer kanske inte vill delta i mini-publics på grund av hur mycket de kräver av en som individ. Enligt Mutz (2006) är dagens medborgare konflikträdda och således undviker de att behöva diskutera politiska sakfrågor med personer med olika åsikter än dem. Mutz ser en problematik i detta och tycker att det finns skäl att oroa sig om dylika diskussionstillfällen inte äger rum på grund av medborgarnas ovilja att delta. Enligt Hibbing och Theiss-Morse (2002) anser medborgare att neutrala experter med osjälviska avsikter ska sköta beslutsfattandet. Enligt dem förlitar sig medborgaren hellre på ett välfungerande demokratiskt system där beslutsfattarna inte behöver någon respons gällande sakfrågan från medborgarna. Detta eftersom medborgarna själva inte tycker om politiska konflikter och politiska debatter. Enligt Hibbing och Theiss-Morse (2002) vill medborgare ha en fungerande demokrati utan själva plikten att delta i någon direkt form som i deliberation eller engagera sig politisk på andra vis. Vidare menar Hibbing och Theiss-Morse att det inte finns skäl att oroa sig för huruvida deliberationstillfällen ordnas eller inte, om medborgarna ändå inte vill ha dem. Det råder olika åsikter mellan Mutz och Hibbing och Theiss-Morse i det här fallet. Medan Mutz (2006) ser fler möjligheter än nackdelar

med konflikter inom politiska diskussioner och menar att de rent av hör till personers interaktioner, anser Hibbing och Theiss-Morse (2002) att konfliktbaserade diskussioner kan vara skadligt för demokratin.

2.3.2 Oklar representativitet

Ett problem som många forskare kämpar med vid utförandet av olika undersökningar eller när de skickar ut enkäter är att det inte går att garantera att det är en någorlunda jämn fördelning av åldersgrupper eller andra viktiga faktorer bland deltagarna. Att kunna spegla deltagarna mot befolkningen är ett mål som forskare strävar till eftersom det påverkar graden av överföringsvärde på ens forskning. Det här är ett problem även i deliberativa forum som mini-publics. Man kan inte garantera att deltagarna vid deliberativa forum fungerar som ett tvärsnitt av befolkningen (Lindell, 2015, sid. 47). I deliberativa forum finns det även en tendens att deltagarna har en högre utbildningsnivå och en högre inkomstnivå än vad den gemene invånaren har (Teorell, 2008, sid. 67).

Sett ur deliberativa diskussioners synvinklar kan man alltså inte garantera att de personer som deltar representerar de personer som i slutändan påverkas av de beslut som tas. Enligt Lindell (2015) riskerar denna oklara representativitet att det skapas en alldeles falsk avbildning av verkligheten, vilket kan resultera i att man tror att de deltagare som är på plats representerar diversitet. Det i sin tur skapar en falsk bild av enighet (Lindell, 2015, sid. 48). Bara för att det finns en grundtanke inom deliberativ demokratiteori om att alla är välkomna att delta finns det faktorer som kan påverka varför man väljer att stå över till exempel. Enligt Parkinson (2006) behövs det någon som med fullmakt kan representera de som inte är på plats för att vissa beslut ska vara legitima, något som är extra svårt att åstadkomma genom slumpmässigt urval. Lindell (2015) spinner vidare på detta, hon skriver: "I medborgardeliberationen kan representationsfrågan vara svår: vem företräder medborgaren i en deliberation? Kan en medborgare vara representant för någon annan (medborgare, grupp eller intressen) om personen i fråga inte blivit vald till uppgiften och därmed inte kan avsättas?" (Lindell, 2015, sid. 48).

I de fall där resultatet från mini-publics har en inverkan på politiker gynnas även de politiker och statstjänstemän som sköter en viss politisk fråga av att deliberationens resultat speglar den allmänna invånarens åsikt så mycket som möjligt. Dels för att

politiker kan ta beslut som gynnar så många som möjligt, dels för att de kan yrka på att de hört hur befolkningen håller sig till en viss sakfråga.

En ojämn fördelning bland åldersgrupperna eller homogena diskussionsgrupper kan påverka samtalets gång. Om majoriteten av deltagarna till exempel är personer i pensionsåldern tar man högst troligen upp frågor som gränsar till ens egna behov som till exempel åldringsvård eller social- och hälsovård. I så fall finns det risk för en ensidig diskussion där faktorer som rör personer i 30–40 års åldern som bland annat skolgång för barnen, hälsovård och eftermiddagsaktiviteter för barnen helt glöms bort eller hamnar vid sidan om.

2.3.3 Oklar inverkan på beslut

Lindell (2015) skriver att medborgarinnovationer som mini-publics sällan verkligen haft någon klar inverkan på det slutliga beslutsfattandet. Detta kan innebära att medborgare överlag inte känner en benägenhet att delta överhuvudtaget. Lindell skriver att mini-publics saknat de befogenheter som behövts och att de därför inte kunnat göra en inverkan på det politiska beslutsfattandet. Om det allmänt konstateras om mini-publics att de inte har en konkret inverkan på det politiska beslutsfattandet finns det risk för att vanliga medborgare känner så också. Något som kan inverka negativt på deltagandet. Enligt Goodin och Dryzek (2006) har mini-publics ändå lyckats påverka politiska beslut i större sfärer än endast inom ”micro” politiken. Det är svårt att definiera vilken inverkan mini-publics har eftersom att det är svårt att bevisa att de har en direkt effekt (Lindell, 2015). Lindell skriver: ”Om fördelarna endast är att de som deltar blir mer upplysta, förändrar sina preferenser och i efterhand är tillfredsställda med resultatet så är frågan vilken funktion dylika mini-demos fyller i samhället” (Lindell, 2015, 47).

2.3.4 Homogenitet i gruppen

Det är vanligt att alldagliga konversationer och diskussioner i civilsamhället utspelas bland personer med liknande åsikter. Något som blivit ännu lättare på grund av sociala medier och internet. När personer med likasinnade åsikter diskuterar finns det risk för att åsikterna blir ännu mer extrema och polariserade, eftersom man bekräftar varandras åsikter (Lindell, Strandberg, Himmelroos & Grönlund, 2018). Sett ur argumentationens perspektiv kan en diskussion bland likasinnade leda till att diskussionen stampar på ställe. Det krävs vad Goodin & Niemeyer (2003) kallar inre

deliberation där deltagaren tar till sig argument och argumenterar för eller emot saken för att få igång en djupare diskussion. Enligt Lindell m.fl. är flera forskare bekymrade för att demokratin blir försämrad om man endast för samtal mellan de som har likasinnade åsikter (Lindell, m.fl., 2018, 6). Det här beror på att man bekräftar varandras idéer och tankar och förstärker dem (Mutz, 2006). Då uppstår risken för att åsikter polariseras ännu mera och att man bekräftar kognitivt felaktiga åsikter (Lindell, m.fl. 2018).

Inom deliberativ demokrati använder man förutom vissa diskussionsregler ofta en moderator som ser till att alla får säga sitt under deliberationen. Om man inte har uttryckliga regler och en moderator finns det risk för att diskussionen blir ensidig eftersom deltagarna inte tvingas se på ämnet från olika synvinklar (Lindell, m.fl. 2018).

2.3.5 Ämnets grad av polarisering

Den ideala typen av deliberation kännetecknas av ömsesidig respekt mellan deltagare (Benhabib, 1994). Om ämnet som tas upp i deliberationen är för polariserat finns det ändå en risk för att deltagarna glömmet den ömsesidiga respekten och inte hör på varandras åsikter och utgångspunkter. Sunstein, Hastie & Schkade (2007) för fram fyra orsaker till att polarisering uppstår i diskussionsgrupper: *informativa influenser, bekräftelse-effekter, social jämförelse* samt *delad identitet och själv-kategorisering*.

Den första orsaken, informativa influenser, menar Sunstein m.fl. (2007) är den viktigaste. När en stor del av gruppen delar med sig av den information man har om en viss ståndpunkt är det nästan oundvikligt att gruppens åsikt börjar styra åt det hållet (Sunstein m.fl., 2007, sid. 930). Deliberationen leder till att gruppen polariseras alltefter deltagarna hör att gruppen till största delen håller åt ett visst håll.

Den andra orsaken, bekräftelse-effekter, handlar om att deltagare som är osäkra håller sig mer mot mitten av åsiktsspektrumet och längre ifrån extremiteter, medan en person vars självförtroende ökar tenderar att få mera extrema tankar och åsikter (Sunstein, m.fl., 2007, sid. 931). När personer håller med ens åsikter tenderar ens självförtroende att öka och ju fler personer som håller med om samma åsikt, desto mer övertygade blir de om att de har rätt åsikt. Denna bekräftelse leder till mer extrema åsikter i gruppen.

Social jämförelse är den tredje orsaken till polarisering som Sunstein m.fl. (2007) tar upp. Enligt dem är ens offentliga åsikter inte alltid äkta utan snarare formade så som

vi själva vill presentera oss. Sunstein m.fl. menar att personer justerar sina åsikter en bit åt den dominanta sidan efter att de hört vad andra tycker. Detta beror dels på att man bryr sig om sitt anseende, dels på att man har en prefererad uppfattning av sig själv, vars åsikt kan skifta ännu mera åt det håll man lutar åt om man rör sig bland likasinnade (Sunstein, m.fl., 2007).

Den fjärde och sista orsaken till polarisering är delad identitet och själv-kategorisering vilket enligt Sunstein m.fl. (2007) syftar på att polarisering av ämnet ökar i de grupper där personer känner en delad identitet till varandra. Som individ försöker man passa in i den position som man anser vara normen i sin egen grupp. Enligt Sunstein m.fl. kan en grupp med en särskilt framträdande identitet bli ännu mer extrem för att stå ut bland andra grupper och vanliga normer, vilket leder till att gruppens åsikter polariseras.

2.3.6 Personlighet och känslor

Vi upplever och tolkar känslor på olika sätt (Barrett, 2017). Ändå finns det enligt Mutz (2006) en viss typ av medborgare som man som forskare gärna har med vid politiska diskussioner. Karaktärsdrag som att personen är aktiv, ivrig och pratsam är önskvärda. Samtidigt ska hen också vara partisk och öppen för andras förslag men ändå inte omringa sig bland likasinnade för mycket och vara kritisk nog för att hålla igång en givande politisk diskussion. Det här bidrar enligt Mutz till en viss motsägelse eftersom forskare även uppmuntrar en varierande diskussion där inte alla är likasinnade (Mutz, 2006, sid. 125–126). Det är svårt att hålla kvar vid bilden av den ideala medborgaren när det samtidigt krävs olika personligheter för att skapa en mångsidig diskussion (Mutz, 2006). Enligt Mutz ser man inom demokratier positivt på att medborgare har vissa specifika kännetecken som hög utbildning och politisk kunskap, medan man inte på samma sätt uppskattar de varierande diskussioner som personer har ansikte mot ansikte (Mutz, 2006).

Lindell och Strandberg (2018) formar i sin artikel den deltagande personligheten, det vill säga de för fram vilka huvudsakliga personlighetsdrag man kan förknippa med åsikter och engagemang i politiskt deltagande. I korthet visar deras resultat att vissa variationer av personlighetsdrag inverkar på vilka aktiviteter personen tycker om och vill delta i. Enligt Lindell och Strandberg finns det ändå en skillnad i om personen är positivt inställd för aktiviteten eller om hen faktiskt deltar. Personlighetsdrag som extroverthet (extraversion) och öppenhet (openness) kopplas positivt till att engagera sig vid aktiviteter inom deltagande eller deliberativ demokrati medan

personlighetsdrag som medhållsamhet (agreeableness) och emotionell stabilitet (emotional stability) har en negativ koppling (Lindell & Strandberg, 2018). Om man vill förutse åsikter om eller deltagandet i deliberativa aktiviteter är det möjligt att göra det med dessa personlighetsdrag, menar Lindell och Strandberg. Detta är möjligt inom deltagardemokrati också men effekterna är starkare inom deliberativ demokrati. Lindell och Strandberg skriver också att det finns personlighetsdrag associerade med deliberativ demokrati som skiljer sig ifrån andra mer traditionella former av politiskt deltagande.

2.3.7 Influens från högre status

Det har förekommit debatter angående huruvida politiker eller tjänstemän bör ingå i själva deliberationen. Vissa forskare (Fischkin, 2009a; Gerber m.fl. 2014) hävdar att medborgaren i genomsnitt har oklara politiska kunskaper och att ett inlägg av en politiker kunde höja kvaliteten på deliberationen. Även Barret (2014) konstaterar att ett möte medborgare och politiker emellan kan bidra till att medborgaren får mer insyn i politiken. Enligt Lupia (2002) har deliberationen en fostrande verkan, vilket innebär att en närvarande politiker kan hitta sin naturliga roll i deliberativa forum genom att hen svarar på de frågor som medborgare har.

Enligt Gastil (2008) finns det dock en risk att individuella personer med hög social status dominerar och styr deliberationen, ett argument som han använder angående varför vissa kan föredra deliberation via ett elektroniskt medium jämfört med att diskutera ansikte mot ansikte. Även Lupia (2002) påpekar att det finns risk att en person med högre status kan utöva muntlig dominans inom deliberationen.

Enligt Mendelberg (2002) finns det flera faktorer av status som kan påverka en deliberation. Bland annat så har kvinnor lägre inflytande i grupper än män. Dessutom har utbildning i många fall spelat roll där diskussioner varit ojämlika. Mendelberg (2002) skriver att högre utbildning innebär att medborgaren lättare ser osjälviskt på frågan och kan definiera det gemensamma bästa alternativet. En person med högre utbildning har också lättare att argumentera för sina åsikter och resonera sig fram eftersom utbildning leder till empati, kunnighet och kompetens bland mini-public-deltagare (Mendelberg, 2002, sid. 166).

2.4 Sammanfattning av referensramen och preciserade frågeställningar

För att ge en bättre översikt av referensramen har jag valt att skapa en sammanställning av de viktigaste punkterna av teorin. I följande figur sammanfattar jag idealet för deliberativ demokrati och vilka försvåranden det kan uppstå för framträdandet av idealet.

Tabell 1. *Sammanfattning av det deliberativa idealet och försvåranden för dess framträdande*

Ideal	Sammanfattning av idealet	Försvåranden av idealens framträdanden
Inklusion	Fritt deltagande Medborgare som påverkas av ett beslut ska kunna delta i deliberationen	Avsaknad av möjlighet eller motivation att delta Oklar inverkan på beslut Oklar representativitet
Jämlikhet	Lika möjligheter för alla att föra sin talan Moderator	Influenser från någon med högre status
Argumentation	Övertygelse med hjälp av goda argument Deltagarna bör motivera sina argument och åsikter Respekt gentemot varandra och varandras åsikter Beslut som tas baseras på de argument som förts fram under deliberationen	Personlighet och känslor Ämnets grad av polarisering
Reflektion	Öppet sinne Reflektion över egna och andras argument Inre deliberation leder till väl avvägda beslut	Homogenitet i gruppen

Baserat på referensramen har jag vidare preciserat frågeställningarna för min undersökning. Min huvudsakliga frågeställning är:

- Hur upplever deltagare en deliberativ diskussion?

Vidare kopplar jag in det deliberativa demokratiidealet för att precisera mina frågeställningar. Genom att analysera hur deltagarna upplevt det deliberativa demokratiidealet kan man också se vilka försvåranden för idealet som dök upp under deliberationen. Följande fem preciserade frågeställningar har jag valt:

- Hur upplever deltagare i mini-publics inklusion?
- Hur upplever deltagare i mini-publics jämlikhet?
- Hur upplever deltagare i mini-publics argumentation?
- Hur upplever deltagare i mini-publics reflektion?
- Hur ser deltagare på de försvåranden av idealet som kan förekomma?

Med referensramen avklarad följer till näst kapitel 3 om metod och operationalisering..

3 Metod och utförande

I detta kapitel diskuterar jag de olika forskningsmetoder som man kunnat använda för den här undersökningen för att sedan komma fram till mitt slutliga val av forskningsmetod. I detta kapitel ger jag mer information om det case som min undersökning bottnar sig i. Dessutom berättar jag mer om min operationalisering, val av data och val av analysätt.

Med hjälp av kvalitativa intervjuer har jag på djupet analyserat hur medborgarna som deltagit i deliberativa diskussioner verkligen upplevt sitt deltagande. Jag använde mig av semistrukturella intervjuer och har intervjuat fem personer som deltagit i de öppna diskussionstillfällena som Åbo Akademi ordnat i Korsholms kommun under våren 2018, där medborgare fått vara med och diskutera en möjlig samgång mellan Korsholm och Vasa. Diskussionstillfällena ägde rum på olika ställen i Korsholm och handlade i huvudsak om vad som är viktigt att ta i beaktande vid en potentiell fusion mellan Vasa och Korsholm. Dessa tillfällena var totalt åtta till antalet. Vid följande datum och platser hölls tillfällena:

- 23.1.2018 i Replot-Björkö skola
- 24.1.2018 i Korsholms kulturhus
- 29.1.2018 i Korsholms kulturhus
- 31.1.2018 i Solf skola
- 7.2.2018 i Norra Korsholms skola
- 13.2.2018 i Kvevlax skola
- 20.2.2018 i Tuovilan koulu (Toby skola)
- 9.3.2018 i Korsholms gymnasium (tillfälle endast för ungdomar i Korsholm)

Diskussionsämnet om samgång var extra aktuellt under den tid som diskussionstillfällena ägde rum och intervjuerna utfördes. På grund av ämnets aktualitet kan man anta att medborgarna var mera intresserade av att delta i de tillfällena som ordnades men också bättre informerade om ämnet än om det handlade om något allmänt politiskt ämne. Man bör också poängtera att diskussionerna om samgång varit ett känsligt ämne för många i Korsholm och väcker starka känslor och till och med polarisering. Diskussionstillfällena som blivit ordnade i Korsholm är typiska fall av deliberativa mini-publics och är därför ett bra fall att se på.

Under skrivandet av min kandidatavhandling förra året utförde jag förhandsarbete till denna magisteravhandling. Min kandidatavhandling fungerade som en inledande kvalitativ studie där syftet var att skapa en intervjuguide baserad på tidigare forskning, vilken nu ligger som grund för intervjuerna som jag har utfört inom denna avhandling.

3.1 Deliberativa Mini-publics: idealen i konkretiserad form

Forskare har länge betonat praktisk tillämpning av deliberativ demokrati för att man ska nå idealen inom deliberativ demokrati i praktiken (Lindell, 2015). För att nå idealen inom deliberativ demokrati brukar man skapa deliberativa mini-publics, vilket enligt Lindell (2015) är den form av empirisk forskning som används mest inom deliberation. Själva begreppet min-public är engelskt och används även i svenskspråkiga sammanhang. Mini-publics är enskilda experiment som utförs under kontrollerade former, vilket gör det lätt för forskare att analysera deliberationen (Lindell, 2015). Det största argumentet för varför man ska använda sig av mini-publics för forskning är att om medborgardeliberationen inte fungerar under de förhållanden som sätts fram under mini-publics, borde den inte fungera någon annanstans heller (Lindell, 2015).

Robert Dahl var den första forskaren att mynta idén om mini-publics för ungefär fyrtio år sedan (Escobar & Elstub, 2017). Dahl filosoferade om ett ”minipopulus”, en deliberativ mekanism som hjälper medborgarna att vara involverade i beslutsfattandet kring allmänna frågor (Escobar & Elstub, 2017). Detta minipopulus skulle bestå av en grupp på ca 1000 medborgare som tillsammans speglar hela populationens demografi, med målet att med hjälp av experter och administrativ personal, reflektera över olika samhällsfrågor för att sedan offentliggöra vad man kommit fram till åt allmänheten och beslutsfattare (Escobar & Elstub, 2017; Lindell, 2015). Fung (2003) å andra sidan ser på mini-publics som småskaliga men att de ändå kan rymma hundratals och till och med tusentals deltagare.

Mini-publics är utformade för att vara tillräckligt små för att kunna uppnå bästa möjliga deliberation (Lindell, 2015). Samtidigt ska mini-publics även fungera representativt för att räknas som legitimt demokratiska och skapa en deliberativ debatt vilket ofta förknippas med större antal deltagare (Lindell, 2015; Goodin & Dryzek, 2006). Diskussionstillfället i Korsholm är ett typiskt fall av en mini-public. Tabellen

nedan visar idealen inom deliberativ demokrati i en konkret form som de var planerade att gestalta sig under diskussionstillfället i Korsholm 2018.

Tabell 2. *Idealen konkretiserade*

Ideal	Konkretiserat
Inklusion	Öppet tillfälle dit alla kan komma Reportage och annonser i media så att informationen når så många som möjligt
Jämlikhet	Moderator
Argumentation	Deltagarna uppmanas argumentera för sina åsikter och varför de tycker på ett visst sätt
Reflektion	Informationstillfälle innan själva diskussionen, faktapapper delas ut i början av diskussionen

Hur kan man då undersöka om idealen verkligen uppfylls enligt deltagarna? I tabell 3 byggde jag vidare på föregående tabell genom att omvandla idealen och de konkreta elementen till passande intervjufrågor. Dessa frågor hade jag som grund för den intervjuguide jag använde vid intervjuerna. I metodkapitlet skriver jag mera om intervjuguiden. Denna tabell är här främst för att förevisa konkretiseringen av idealen och hur man kan ta det vidare till metod och operationalisering.

Tabell 3. *Det deliberativa idealet med passande intervjufrågor*

Ideal	Konkretiserat	Intervjufrågor
Inklusion	Öppet tillfälle dit alla kan komma	Hur fick du höra om diskussionstillfället?
	Reportage och reklam för att nå ut till så många som möjligt	Varför bestämde du dig för att delta?
Jämlikhet	Moderator	Hur delaktig var du i diskussionen? Kände du att du fick yttra dina åsikter? Fick alla prata lika mycket? Var det ofta någon som avbröt eller talade i mun på någon annan? Kände du att det var något annat som påverkade diskussionen?

		Vad tyckte du om moderatorm?
Argumentation	Deltagarna uppmanas argumentera för sina åsikter och varför de tycker på ett visst sätt	Hur skulle du definiera kunskapen i gruppen? Var de argument som kom fram välgrundade?
Reflektion	Informationstillfälle innan själva diskussionen Faktapapper delas ut i början av diskussionen	Tycker du att du ändrade åsikt under diskussionens gång? Vilka tankar hade du före tillfället? Vilka förväntningar hade du inför diskussionen? Uppfylldes de? Vilka tankar hade du efter tillfället? Var det något som du började fundera på i efterhand?

3.2 Att välja forskningsmetod

Vid avgörandet av vilken huvudtyp av metod som krävs för undersökningen bör man se på flera saker, bland annat undersökningens upplägg, problemformulering och syfte samt ens egna förutsättningar och resurser, studieobjektens egenskaper och ens förhållande till källorna (Larsen, 2018, s. 32–33; Halvorsen, 1992, s. 80).

Med undersökningens upplägg syftar Larsen på öppenhet vilket betyder att ett öppnare upplägg pekar mot kvalitativa undersökningar istället för kvantitativa undersökningar. Den problemformulering som används för en undersökning bestämmer vilken metod som passar bäst, menar Larsen (2018). I korthet menar Larsen att en skillnad mellan de huvudsakliga metodkategorierna är att problemformuleringen för kvantitativa metoder håller sig till frågor och hypoteser medan kvalitativa metoder har problemformulering med element av frågor och ämnesbeskrivningar (Larsen, 2018, s. 34). Larsen påpekar att kvalitativa metoder passar bäst för undersökningar som är deskriptiva, fenomenologiska och etnografiska medan kvantitativa metoder är bättre för deskriptiva, komparativa och relationella undersökningar (Larsen, 2018, s. 32). Larsen tar fram flera exempel på detta, som att till exempel fenomenologiska forskningsfrågor kan handla om hur en person upplever en viss förändring eller händelse i sitt liv. Det är under den fenomenologiska kategorin som min huvudsakliga

forskningsfråga faller, eftersom jag vill undersöka *hur* deltagare upplever deliberativa diskussioner.

Ser man på syftet med den här undersökningen kan man konstatera att kvalitativa metoder vore mera passande för den här undersökningen. Larsen (2018, s. 33) för fram att kvantitativa metoder är bra för att skapa en god statistisk representation så att man med sitt resultat kan ange generella påståenden om populationen. Det är dock inte mitt syfte med den här undersökningen. Statistisk representativitet ger en god grund för ens forskning men passar samtidigt inte för en undersökning där huvudmålet är att ta reda på hur enskilda individer upplever en viss sak.

Valet av intervjuer som insamlingsmetod baseras dels på egna resurser och förutsättningar. För min undersökning kan man till exempel ta i beaktande geografiska och ekonomiska aspekter. I fallet av diskussionerna i Korsholm är inte alla som ställde upp spridda genom landet utan bosatta i Korsholm. På så sätt är det geografiskt naturligt samt ekonomiskt möjligt för mig som forskare att köra omkring i Korsholm för att utföra intervjuer. Om undersökningsobjekten vore spridda över en större area än en kommun kunde det ur ett forskningssyfte vara effektivare att sända ut enkäter (Halvorsen, 1992, s. 80).

Vidare kan man kommentera egenskaperna hos studieobjekten. De egenskaper som Larsen (2018) för fram, som ifall personerna i undersökningen kan framföra sina åsikter verbalt eller skriftligt, inverkar på vilken undersökningsmetod som passar bäst. För den här undersökningen spelar dock detta inte så stor roll eftersom jag intervjuar vuxna människor som alla varit med på ett diskussionstillfälle där man förväntas bidra med sina åsikter och funderingar, något som förutsätter att de personer som jag intervjuar kan uttrycka sig väl muntligt.

Slutligen lyfter Larsen (2018) fram att ens potentiella förhållande till källorna kan inverka på valet av forskningsmetod: ”I kvalitativa intervjuer möter forskaren oftast informanterna ansikte mot ansikte. Är detta möjligt och önskvärt?”, frågar hon sig (Larsen, 2018, s. 33). För den här undersökningen är det inte någon skillnad vilken närhet eller distans jag som forskare håller till mina källor. Detta främst på grund av ämnet i sig. En kommunsammanslagning är ett öppet ämne som diskuteras i hela kommunen och bland dess invånare. Även om det är ett ämne som kan väcka starka känslor behöver man inte beakta det som ett känsligt ämne som man skulle med till

exempel ämnen som kriminalitet eller sexualitet. Kring dessa ämnen är den som blir intervjuad inte lika villig att diskutera uppriktigt. På grund av aktualiteten kring en kommunsammanslagning och de starka känslor som väcks kan man snarare anta att människor är mera villiga att delta och dela med sig av sina åsikter.

Eftersom syftet är att få en djupare insikt i deliberativa diskussioner som ett ”fenomen” är kvalitativa metoder att föredra. Det handlar inte i det här fallet om att få en representativ översikt till exempel, utan en insyn i hur enskilda personer upplever och resonerar kring dessa upplevelser på ett djupare plan än vad enkäter kan måla upp. Informationen ur en kvalitativ metod kan skapa fullständighet om man till exempel kombinerar intervjuer med enkäter. Kvalitativa metoder kan också bidra med en förståelse över ett fenomen, varför en person tänker eller svarar på det sätt som hen gör. Detta kan jämföras med kvantitativa metoder som visserligen kan bistå med förklaringar men i så fall mer frekvent på ett genomsnittligt plan (Halvorsen, 1992, s. 82). Medan kvantitativa metoder fokuserar på det som är generellt och representativt ser man inom kvalitativa metoder på det som är unikt och säreget (Halvorsen, 1992, s. 82).

3.3 Kvalitativa och kvantitativa metoder; fördelar och nackdelar

Det finns både för- och nackdelar med att välja kvalitativa eller kvantitativa metoder för sin forskning. För att välja rätt metod ska man dels se på de saker som jag diskuterar i föregående kapitel, men man bör också ta i beaktande ytterligare nackdelar och fördelar som forskningsmetoderna har för att kunna överväga vad som passar ens egna forskning bäst. I det här kapitlet diskuterar jag vilka fördelar och nackdelar det finns med kvalitativa respektive kvantitativa metoder för att slutligen komma fram till vad som är mest ultimatum för just min undersökning.

3.3.1 Fördelar med kvantitativa metoder

Kvantitativa metoder vinner oftast vid de fall där man vill se på ett större antal. Vid metoder där man i huvudsak jobbar med siffror och inte behöver utföra undersökningen personligen är det lättare att få en bredd på sin undersökning, vilket ökar på den statistiska representativiteten som nämndes tidigare (Larsen, 2018). Med ett större antal respondenter är det lättare att generalisera sina svar och presentera resultatet som att det övergräper en större del av hela befolkningen. En positiv sak med kvantitativa metoder är att frågorna oftast är formulerade i förväg. På det sättet svarar

de som deltar i undersökningen bara på de exakta frågor som läggs fram (Larsen, 2018, s. 35). Med kvantitativa metoder får man därför lättare svar på just de frågor och inom de ramar som man vill ha svar på. Det här är i längden mera tidseffektivt för mig som forskare eftersom jag inte behöver söka upp respondenterna personligen eller sälla ut lika mycket information som inte täcker det som jag verkligen undersöker. Dessutom är det tack vare teknologiska program idag både enklare och snabbare att analysera de svar man fått in. Larsen (2018) påpekar att specifikt enkäter kan hjälpa till med att ytterligare rama in de områden som man undersöker om respondenterna bara behöver kryssa i färdigt ifyllda svars-kategorier. En viktig fördel med kvantitativa metoder är graden av anonymitet som metoden erbjuder åt respondenterna. Det här beror förstås på undersökningens ämne, men om respondenten känner sig mer anonym genom att svara på frågor skriftligen jämfört med att bli intervjuad vågar hen troligen svara mer ärligt.

3.3.2 Nackdelar med kvantitativa metoder

Samtidigt erbjuder kvantitativa metoder med sina simplifierade frågor inte alltid all information som man kan behöva. Det kan hända att det i resultatet finns en underliggande faktor som man inte fått med i enkäten men som kunde dykt upp om man utfört personliga intervjuer till exempel, vilket i värsta fall kan leda till felaktiga slutsatser. Det här betyder att man måste sätta extra mycket förhandsarbete på bearbetningen och formuleringen av frågorna eftersom man inte vill orsaka missförstånd och det inte finns möjligheter för uppföljningsfrågor. Larsen (2018) poängterar att man i vissa fall inte kan garantera undersökningens goda validitet. ”Validitet innebär i detta sammanhang att informationen är giltig eller relevant, alltså att de data som samlats in är relevanta för problemformuleringen så att slutsatserna därmed blir välgrundade” (Larsen, 2018, s. 35). Kort sagt spelar förhandsarbetet en stor roll så att man som forskare kan garantera att arbetet i slutändan är av hög validitet. Slutligen kommenterar Larsen att ett stort siffermaterial kan innebära otillförlitlighet vilket också kan leda till felaktiga slutsatser och påpekar att stora siffermaterial inte kan garantera att man arbetar lika noggrant med sin data (Larsen, 2018, s. 36).

3.3.3 Fördelar med kvalitativa metoder

En fördel med kvalitativa metoder är att bortfallet ofta är lägre än vid kvantitativa metoder eftersom forskaren och respondenten träffas personligen, något som både

Larsen (2018) och Halvorsen (1992) nämner. Det är lättare att lämna en utskickad enkät obesvarad än att backa ur en intervju. Eftersom mötet mellan forskare och respondent är personligt finns det även chans för forskaren att ställa följdfrågor, be respondenten utveckla sina svar ytterligare och reda ut missförstånd som kan uppstå vid en viss fråga. Detta leder till att det ämne man undersöker når en djupare och bredare nivå.

På grund av att man som forskare kan ställa följdfrågor får man själv mera förståelse kring ämnet i fråga och kan därefter ha lättare för att förklara det fenomen som man undersöker (Larsen, 2018). Kvalitativa metoder kan man med fördel använda om man undersöker ett fenomen där man inte vet tillräckligt för att formulera rätt enkätfrågor. Då kan man istället använda öppna frågor för att hitta rätt aspekt kring fenomenet och respondenten själv får tala fritt och reda ut missförstånd eller be om förtydliganden angående frågor (Larsen, 2018). Dessutom framhäver Larsen (2018) att det är lättare att uppnå god validitet för ens undersökning på grund av möjligheterna till öppenhet vid intervjuer. Slutligen poängterar hon att man som forskare lättare kan tolka respondenternas svar när man ser deras kroppsspråk och således undvika att feltolka till exempel sarkasm.

3.3.4 Nackdelar med kvalitativa metoder

En stor nackdel för forskare som väljer kvalitativa metoder är hur tidskrävande och komplicerat analyserandet av den insamlade data är. Till skillnad från kvantitativa metoder där förhandarbetet av enkätfrågorna är ytterst viktiga för ett gott resultat, är det slutliga analyserandet lika viktigt vid kvalitativa undersökningar. Man bör veta hur man ska analysera för att få ett resultat med god validitet. Eftersom svaren som man samlat in inte är lika komprimerade som vid enkätsvar bör man först skapa en god översikt av svaren för att sedan förenkla och kategorisera dem. Halvorsen (1992) påpekar att fastställda frågor kan underlätta kodandet och skapar större möjligheter för forskaren att jämföra olika respondenters förslag. Samtidigt har öppna frågor den fördelen att man kan undvika missförstånd och att respondenten inte måste svara enligt främmande formuleringar (Halvorsen, 1992, s. 88). Det finns en utmaning med kvalitativa analyser om hur man sällar bort det oviktiga och skapar mening ur en kopiös mängd data för att hitta betydelsefulla mönster (Fejes & Thornberg, 2019, s. 35). Generaliserbarheten vid kvalitativa undersökningar är låg. Kvalitativa undersökningar har till en viss grad ett överföringsvärde, ändå anser man inte att

resultatet är statistiskt generaliserbart som vid kvantitativa undersökningar (Larsen, 2018, s. 37).

En nackdel som intervjuer för med sig är intervjuar-effekten som Halvorsen (1992) för fram, eller kontrolleffekt som Larsen (2018) kallar den. Den som utför intervjuerna kan med sin personlighet påverka resultatet från intervjuerna. Respondenten kan svara på ett visst sätt för att göra ett gott intryck på intervjuaren, för att det känns mest acceptabelt eller för att inte själv framstå som obildad. Det här beror dels på att graden av anonymitet som respondenten har vid intervjuer är lägre än om hen fyllde i enkätfrågor. Svaren kan alltså omformuleras eller ändras om forskaren är på plats, men enligt Larsen (2018) kan respondentens hela beteende också förändras. Larsen påpekar att kontrolleffekten kan innebära en olägenhet även vid kvantitativa metoder, men att den är betydligt mer framträdande vid intervjuer (Larsen, 2018, s. 37).

Som en sammanfattning av detta kapitel kan man konstatera att kvalitativa metoder passar min undersökning bäst. Detta på grund av att man i det här fallet får ett djup på ämnet som man inte skulle få med kvantitativa metoder, samt på grund av alla möjligheter till vidareutveckling av samtalet och ämnet som man får när man träffar respondenten ansikte mot ansikte. Även om det kan vara mer tidseffektivt att analysera enkätsvar än intervjusvar finns det idag teknologi som snabbar upp själva analysprocessen även för intervjuer så man behöver inte ta det i beaktande. Vidare kan man upprepa vad Marina Lindell (2015) konstaterar, att kvantitativa metoder är vanligare för forskning inom deliberativ demokrati, så man får genom min forskning en helt ny vinkel på ämnet om man använder sig av kvalitativa metoder.

3.4 Intervjuer som forskningsmetod

Forskningsintervju är en bra metod att använda sig av för att på en djupare nivå undersöka människors åsikter, uppfattningar eller tankar om och upplevelser av en viss händelse eller situation i livet (Back & Berterö, 2015; Denscombe, 2009). Med hjälp av intervjuer kan man analysera informantens upplevelser av deliberationen på en kontextuell nivå, vilket inte är lika möjligt om man använder sig av kvantitativa data (Back & Berterö, 2015).

3.4.1 Semistrukturerade intervjuer

Denscombe (2009) skriver att det finns tre varianter av forskningsintervjuer: strukturerade, semistrukturerade och ostrukturerade. Den variant som valdes till den

här intervjuguiden, det vill säga semistrukturerad, fungerar lite som ett mellanting av de två andra varianterna. Som namnet antyder handlar det om intervjuer som är halvt strukturerade. Semistrukturerade intervjuer behöver en klar intervjuguide, men mellan frågorna finns det ändå stort utrymme för flexibilitet (Denscombe, 2009; Kvale, 1997). Jag hade på förhand tänkt ut passande frågor kring de temaområden som tas upp men lät samtalet föras enligt hur den intervjuade berättar fritt och svarar på frågorna. Vid behov ställdes följdfrågor som föds ur själva samtalet. Dessutom gav dessa intervjuer mig möjligheten att reda ut oklarheter och missförstånd på plats under samtalet. Man behöver inte ställa frågorna i någon särskild ordning och det finns även utrymme för att spinna vidare på svaren som informanten ger, att ställa följdfrågor så att man kan gå på djupet i ämnet (Kvale, 1997; Denscombe, 2009).

Trots att undersökningen har utgångspunkter i vissa temaområden hölls ändå samtalet på en mer informell nivå. En fördel med informella intervjuer jämfört med formella sådana eller enkäter är att den intervjuade fritt får formulera sina åsikter och inte behöver tänka på ett särskilt sätt, använda främmande formuleringar eller vara rädd för att inte hålla sig inom en viss tidsram (Halvorsen, 1992, s. 86).

3.4.2 Gruppdiskussioner eller individuella intervjuer

Den intervjuguide som sammanställdes i den här avhandlingen skapades för individuella intervjuer. Genom att bara intervju en person i taget ger man den personen all uppmärksamhet och personen har tid att bearbeta sina tankar och upplevelser på ett djupare plan. Individuella intervjuer är även lätta att arrangera eftersom ju fler informanter man har i samma intervju, desto svårare blir det att få alla tidtabeller att gå ihop (Denscombe, 2009). Dessutom finns det inom grupptervjuer flera faktorer som kan påverka informanterna och deras svar. Någon i gruppen kanske tar så mycket utrymme att andra inte får chans eller inte vågar säga sin åsikt. I många fall använder man också forskningsintervjuer för att ta reda på personers tankar om känsliga ämnen, vilket de flesta personer kan ha svårt att tala om i grupp.

Det finns ändå också fördelar med gruppdiskussioner. I de undersökningar där gruppdiskussioner används är syftet oftast att hitta generellt framträdande eller kollektiva åsikter eller att man vill uppmärksamma i vilka sammanhang och i vilket kontext åsikter bildas (Halvorsen, 1992, s. 86). Vid gruppdiskussioner kan man också vara säkrare på att de för en större grupp mest relevanta och viktiga ämnena lyfts upp. Det är inte en persons specifika intressen eller intervjuledarens tema som får fokus,

utan det som är av mera allmänt intresse eller så att säga majoritetens prioriteter. Fördelen med gruppdiskussioner är också att folk kan komplettera varandras åsikter och minnen så att de gemensamt skapar en bättre helhet av minnet av till exempel en viss händelse. Dessutom kan det ur diskussionen födas andra synvinklar än om man utförde individuella intervjuer eftersom personer kanske inte håller med varandra, de minns och upplever saker olika eller lägger vikt på olika aspekter av en händelse (Halvorsen, 1992, s. 86). I den här undersökningen är dock målet att få fram individuella personers upplevelser och då läggs mindre fokus på helheten av upplevelsen och mer fokus på de delar som personen faktiskt kommer ihåg samt *hur* hen kommer ihåg dem.

Eftersom det handlar om individers personliga upplevelser fungerar individuella intervjuer bra. Då säger ingen emot eller rättar till personens åsikter. Om syftet var mera inriktat på åsiktsförändring eller gruppdynamik till exempel kunde man övervägt huruvida gruppdiskussioner vore ett bättre alternativ. Med individuella intervjuer är det bara den som utför intervjun som har möjlighet att påverka intervjun, dessutom är det lättare att kontrollera och reagera på vad som sägs under intervjuns gång (Denscombe, 2009). På samma gång blir den som utför intervjun även en medskapare av diskussionen genom vilka följdfrågor som ställs och vilken interaktion som sker (Starrin & Renck, 1996). Det finns fördelar med gruppintervjuer också, som till exempel att nya idéer och tankar väcks, samt att diskussionen kan utvecklas åt ett annat håll med flera personer som talar och diskuterar. För mitt ändamål passar dock individuella intervjuer bäst, eftersom jag vill ta reda på personers individuella tankar om deliberativa samtal.

3.5 Fallet Korsholm

Att Vasa stad med omringande Korsholm kommun skulle gå samman har varit aktuellt under flera år. Den 21 september 2017 beslutade Korsholms fullmäktige att kommunen ska utreda vilka möjligheter det finns för en fusion mellan Vasa stad och Korsholm. Detta på grund av en motion som Samuel Broman (SFP) lämnat in till fullmäktige i november 2016. I början av år 2018 meddelade Korsholm åt sina invånare att man inlett arbetet med en utredning i frågan. Den interna utredningen fortgick under våren 2018 och innefattade bland annat instrument som tillsättande av olika arbetsgrupper,

skapandet av strukturer och utredningar om språkkonsekvenser samt ekonomi. Dessutom ville kommunen också höra sina invånares åsikter.

Hörandet av invånarna innebar bland annat rådgivande informationstillfällen runt om i Korsholm där invånare och intressenter fick information om vad en möjlig fusion skulle innebära och fakta om kommunen av tjänstemän och invånarna fick därefter berätta hur de ser på en eventuell fusion. Dessa informationstillfällen är typiska fall av mini-publics, som jag undersöker. Dessutom skickades det ut en enkät till alla invånare över 16 år där de fick ta ställning till saken. Åbo Akademi fick i uppgift att sammanställa och analysera alla svar för att sedan presentera resultatet.

Det ordnades också en riktgivande folkomröstning så att kommunfullmäktige skulle få veta vad folkets generella åsikt är. Folkomröstningen ordnades 17.3.2019 med ett valdeltagande på 76,4%. Resultatet blev följande; 61,3 procent röstade nej till en samgång, 36,8 procent röstade ja till en samgång och 2,0 procent valde alternativet 'tar ej ställning'.

Diskussionen om en fusion har fört med sig heta känslor och livliga debatter. Det har framkommit starka reaktioner bland förespråkare och motståndare, både inom kommunfullmäktige och bland kommunens invånare. Så hetsig har diskussionen varit att man med säkerhet kan benämna ämnet som polariserande. Osakliga metoder som personliga påhopp och smutskastningar har förekommit på både på nätet, bland allmänheten och internt inom kommunstyrelse och -fullmäktige under debattens gång.

Den 2 april 2019 bestämde Korsholms fullmäktige att man inte går vidare med fusionsförhandlingarna med Vasa stad med det kommunsammanslagningensavtal som nu hade blivit framförhandlat. Resultatet i omröstningen blev att 23 ledamöter var emot fusionsavtalet, 19 för och en ledamot som röstade blankt. En potentiell sammanslagning kan bli möjlig i framtiden, men just nu försöker korsholmarna istället återhämta sig efter den livliga debatten.

3.6 Urval och bakgrundsfakta om intervjuerna

Min urvalsram bestod av de personer som deltog i diskussionstillfället som ordnades i Solf skola 31.1.2018 i Korsholm och av de personer som godkänt att man får ta kontakt med dem i ett senare skede. Jag bestämde mig för att inte avgränsa mitt urval till kön, utbildning, yrkesgrupp eller ålder. Jag valde ändå att inte inkludera politiker som är insatta i frågan eftersom min undersökning innefattar vanliga medborgares upplevelser

och politiker har en annan insyn i frågan. Bland dessa personer valde jag ett sannolikhetsurval som Larsen (2018) kallar det, vilket betyder att jag valde slumpmässigt vem jag tog kontakt med och intervjuade de första som tog kontakt tillbaka. På det här sättet är det osannolikt att mitt urval kommer representera alla de som deltog i diskussionstillfället, men jag tror ändå inte att det faktumet påverkar överföringsvärdet av min undersökning. Det finns flera typer av icke-sannolikhetsurval. Det som jag använt mig av kallas *urval genom självselektion* (Larsen, 2018, s. 125). Urval genom självselektion går ut på att respondenterna själva kan bestämma om de vill vara med i undersökningen. Man tar kontakt med flera personer och väljer de som meddelar att de kan tänka sig att ställa upp. Värt att poängtera i samband med urval genom självselektion är att de människor som valt att svara på min intervjufrågan troligen är sådana personer som gärna delar med sig av sina åsikter och vill vara delaktiga. Detta är en problematik som även ofta är förekommande vid användning av till exempel enkäter. Det faktum återstår att det inte är möjligt att tvinga någon som inte vill bli intervjuad till att bli intervjuad.

Jag kunde ha valt andra tillvägagångssätt. Till exempel *godtyckligt urval*, som går ut på att jag själv som forskare väljer ut de personer som verkar typiska för hela befolkningen baserat på bland annat kön, ålder eller utbildning (Larsen, 2018, s. 125). Samtidigt var detta inte något som jag hade uppgifter om eftersom de enda uppgifter som jag fick om urvalet var en lista med kontaktuppgifter. Jag valde slumpmässigt vem jag kontaktade för intervjuerna ur den lista med kontaktuppgifter som jag fick av Åbo Akademi. Detta eftersom de flesta e-postadresser och telefonnummer inte i första hand avslöjade personens namn, kön eller ålder. Det var istället något som jag fick veta när jag talade med personerna. Ändå lyckades jag ha tur med fördelningen och fick ett brett urval av både kvinnor och män i olika åldrar.

Snöbollsmetoden vore också möjligen ett bra alternativ för min undersökning. *Snöbollsmetoden* innebär att forskaren tar kontakt med en person som är kopplad till ämnet och som sedan kan visa en vidare till andra personer som är lika insatta i ämnet (Larsen, 2018, s. 125). Den här urvalsmetoden kunde fungera bra om jag ville undersöka politikernas upplevelser av mini-publics, eller om jag ville intervjuade de personer som är mest aktiva med olika åsikter inom fusionsdiskussionen, helt enkelt situationer där det lönar sig för mig som forskare att ordet går runt bland likasinnade. Eftersom undersökningens problemformulering ändå syftar på vanliga medborgare

som deltar i mini-publics passar urval genom självselektion bäst. Då svarar vanliga medborgare på min förfrågan om de känner sig manade, vilket även bidrar till att jag inte får någon att känna sig tvingad till att bli intervjuad. De som deltog i mini-publics bestämde själva om de ville delta och fick därmed själva bestämma om de ville ställa upp på mina intervjuer.

Enligt Larsen (2018) behöver man se till att ens urval är sammansatt enligt populationen i helhet för att kunna statistiskt generalisera sitt resultat. Detta är dock inte min prioritet för undersökningen. Om det vore det hade jag valt ett kvantitativt tillvägagångssätt. Urvalet för den här undersökningen representerar relativt väl helheten av de personer som medverkade i diskussionstillfället i Solf. Majoriteten av de som deltog i diskussionstillfällena var mellan 35 och 65+ år. Där fanns också några yngre personer men de äldre var i klar minoritet. Det faktum att yngre personer inte kände sig lika manade att dyka upp är också något som jag tog med i intervjuguiden för den här undersökningen. För denna undersökning har jag intervjuat fem personer som alla deltagit i de deliberativa diskussionstillfällena som ordnades i Korsholm under våren 2018. Både före och efter gruppdiskussionerna blev deltagarna ombudda att fylla i enkäter med hjälp av vilka man kan kartlägga deltagarnas åsikter och huruvida åsikter ändrades efter att gruppen diskuterat. I en av enkäterna fick man fylla i sina kontaktuppgifter om man tillåter att Åbo Akademi tar kontakt i ett senare skede för vidare forskning. Av dessa personer har jag valt ut fem för en intervju.

Samtliga respondenter som intervjuats har endast deltagit i det tillfälle som ordnades i Solf 31.01.2018. Det förekom att personer var mer aktiva än andra och deltog i flera tillfällen än bara det som ordnades i Solf, men av de som jag intervjuat har ingen deltagit i fler än ett tillfälle. De kontaktuppgifter jag använt mig av är tagna från de enkäter som fylldes i under Solf-tillfället och de som godkände att man tar kontakt med dem för vidare forskning. När man använder sig av kvalitativa metoder som intervjuer kan man stöta på problem med att samla ihop tillräckligt med respondenter som vill ställa upp. Detta upplevde jag till en början men fick ändå till slut ihop tillräckligt med respondenter. Jag började att sända e-post till de som lämnat sina mejladresser som kontaktuppgifter. På detta sätt fick jag kontakt med tre personer som svarade att de gärna ställer upp på en intervju. Sedan ringde jag till de som lämnat sina telefonnummer och fick ytterligare två personer att ställa upp.

Eftersom det inte går att generalisera mitt resultat gjort på intervjuer av fem personer är det inte så viktigt att respondenterna är en spegling av populationen och de personer som deltog i mini-publics i Korsholm. Nedan följer ändå information om den genomsnittliga deltagaren i mini-publics jämfört med den genomsnittliga deltagaren som jag intervjuat för objektivitetens skull. En del av de data som används i tabellen nedan har jag fått av Åbo Akademi i och med att de arrangerade mini-public-tillfällena i Korsholm.

Tabell 4. *Jämförelse av den genomsnittliga respondenten, mini-public-deltagaren och kommuninvånaren*

	Population (N=6235)	Deltagare (N=185)	Respondenter (N=5)
Kön			
Kvinna	53.4	29.3	60.0
Man	46.4	70.7	40.0
Modersmål			
Svenska	69.7	88.0	100.0
Finska	30.3	12.0	0.0
Ålder			
16–24	10.8	5.4	0.0
25–34	11.7	7.0	0.0
35–49	26.5	22.7	60.0
50–64	24.3	25.9	20.0
65–	26.6	38.9	20.0

Jag har intervjuat fem personer, varav tre av dem är kvinnor och två är män. De intervjuade deltagarna har fått fiktiva namn för att anonymiteten ska bevaras. Korsholm är en relativt liten kommun där små detaljer om till exempel respondenternas hemkommun eller hur länge de bott i Korsholm inte kan garantera respondenternas anonymitet. Jag har av de orsakerna valt att inte nämna sådana uppgifter om respondenterna.

I tabell 4 har jag sammanfattat vissa aspekter kring respondenterna för att ge en mer överskådlig bild av respondenterna, deras olikheter och deras utgångspunkter. I korthet kan man konstatera att det fanns variation bland de tre kvinnorna som jag intervjuade eftersom det fanns variation gällande om de var födda och uppvuxna i Korsholm, vilken ståndpunkt de hade i sakfrågan och ifall de hade en politiker med i gruppen eller inte. Bland männen hittar vi dock inte samma variation eftersom ingen av dem har vuxit upp i Korsholm. Som tabellen visar finns det endast variationer huruvida de är emot eller för sakfrågan och om de hade en politiker med i gruppen.

Tabell 5. *Översikt av variationen bland respondenterna*

Respondent	Född och uppvuxen i Korsholm	Deltagit i antal tillfällen	För eller emot sakfrågan	Hade politiker i sin grupp
Kvinna A	Ja	Ett	Emot	Ja
Kvinna B	Ja	Ett	För	Nej
Kvinna C	Nej	Ett	Emot	Ja
Man A	Nej	Ett	För	Nej
Man B	Nej	Ett	Emot	Ja

Intervjuerna utfördes i början av juni år 2018 och har var och en tagit ungefär 30 minuter att utföra. Vissa av respondenterna hade mera att säga om ämnet medan vissa inte hade lika mycket att säga. Överlag blev det ändå givande diskussioner och respondenterna visade ett intresse för ämnet. Detta kunde man också anta, på grund av ämnets dåvarande aktualitet och ämnets närhet för invånarna. Intervjuerna har ordnats på det ställe som passar bäst för respondenten själv. Jag åkte ut till olika ställen i Korsholm och Vasa för att möta respondenterna. Det har för det mesta passat bäst för respondenterna på deras arbetsplatser efter eller före arbetstid. En gång hölls intervjun också hemma hos en respondent och med en annan på ett café. Under intervjuerna har vi fått tala ostört utan att något i omgivningen avlett uppmärksamheten.

De utförda intervjuerna har transkriberats med hjälp av programmet Inqscribe och sparats i Word. Den totala sidmängden efter att intervjuerna blivit transkriberade var 35 sidor på ca 18 000 ord. Den genomsnittliga längden för varje intervju var 7 sidor på ca 3 600 ord. En intervju på ca 30 minuter tog ungefär två timmar att transkribera.

3.7 Utformandet av intervjuguiden

Kvale (1997) målar upp en ideal intervjuprocess med sju olika faser, av vilka de två som jag lyfter upp här handlar om planerandet av intervjuguiden innan själva intervjun. Den första fasen är tematisering, där man med ett fåtal ord presenterar intervjuns ämne eller syfte. Kvale (1997) poängterar att det är viktigt att tänka på vad och varför innan man börjar tänka på hur. Den andra fasen går ut på att man planerar intervjun med tanke på vad man vill ha fram för kunskap och detta med hjälp av tidigare forskning (Kvale, 1997). Kvale (1997) poängterar även vikten av att överse intervjuns etiska aspekter, dessa har dock ingen avgörande roll i de intervjuer jag utför.

Syftet med undersökningen är att ta reda på medborgarnas tankar om och upplevelser av att ha deltagit i mini-publics. Som grund för min intervjuguide lade jag därför idealen för deliberativ demokrati som jag presenterat i ett tidigare kapitel; inklusion, jämlikhet, argumentation och jämlikhet. I tabell 2 omvandlade jag idealen till konkreta element, nämligen hur de borde uppträda under de mini-publics som ordnades i Korsholm. I tabell 3 har jag ur dessa konkretiseringar skapat frågor som ska hjälpa mig att analysera hur bra de medborgare som deltog tyckte att idealen uppfylldes. I tabell 6 här nedan använde jag mig av samma grund som tabell 3 med passande frågor enligt rätt ideal. Därtill valde jag att inkludera några övriga frågor för att få fram respondenternas tankar kring mini-publics.

För att ta reda på om kriteriet för inklusion uppfylldes vid tillfället ställde jag frågor som öppnade för en diskussion om hur deltagaren fick information om tillfället och varför hen bestämde sig för att delta.

Gällande idealet jämlikhet ställde jag frågor om hur öppen diskussionen var för deltagaren själv och för resten av deltagarna. Frågorna kring detta handlade om huruvida alla fick komma med inlägg, om det fanns en känsla överlag att man fick säga sina åsikter och om alla fick tala lika mycket eller om det var någon som dominerade över samtalet. Vid en livlig diskussion med starka åsikter kan det hända att personer talar i mun på varandra eller avbryter, vilket också var något som jag ställde frågor om. Vid ett typiskt mini-public är det vanligt att moderatören har ansvar över att diskussionen hålls jämlik, så jag ville också ta reda på hur deltagaren upplevde moderatörens roll.

För att analysera hur idealet argumentation uppfylldes bad jag deltagarna att försöka definiera på vilken nivå som deltagarnas kunskap om ämnet låg. Jag ställde även frågor om huruvida de argument som dök upp var välgrundade, om språkbruket kändes passande och om deltagaren i slutändan fick större förståelse för varför de andra deltagarna tänkte som de gjorde.

Slutligen, för att utvärdera reflektionen frågade jag om deltagaren ändrade åsikt under diskussionens gång, något som även undersöktes med hjälp av enkäter på plats. Dessutom ställde jag frågor om vilka tankar respondenten hade före och efter tillfället, om det var något speciellt som hen kom att tänka på och övriga frågor som väckte respondentens tankar om mini-publics.

Tabell 6. *Intervjuschemat med frågorna enligt tema*

Tema	Intervjufrågor
Inklusion	Hur fick du höra om diskussionstillfället? Varför bestämde du dig för att delta?
Jämlikhet	Hur delaktig var du i diskussionen? Kände du att du fick yttra dina åsikter? Fick alla prata lika mycket? Var det ofta någon som avbröt eller talade i mun på någon annan? Vad tyckte du om moderatören? Kände du att det var något annat som påverkade diskussionen?
Argumentation	Hur skulle du definiera kunskapen i din grupp? Var de argument som kom fram välgrundade?
Reflektion	Tycker du att du ändrade åsikt under diskussionens gång? Vilka tankar hade du före tillfället? Vilka förväntningar hade du inför diskussionen? Uppfylldes de? Vilka tankar hade du efter tillfället? Var det något som du började fundera på i efterhand?

Övriga tankar om mini-publics	Hur viktiga tycker du att dessa tillfällen var?
	Vad känner du att du fick ut av tillfället?
	Varför tror du att det var så få yngre deltagare vid tillfället?
	Vad fungerade bra under tillfället och vad skulle kunna förbättras?
	Vilka fördelar och nackdelar ser du med diskussionstillfällen som dessa?

3.8 Analyismetod

Kvalitativ dataanalys är det skede där man systematiskt undersöker och arrangerar sitt datamaterial för att nå ett resultat (Fejes & Thornberg, 2019). I korthet betyder det att man organiserar sitt material och bryter ner det till kodningsbara enheter som man kan se ett mönster bland (Fejes & Thornberg, 2019, s. 35). Den första delen av forskningsprocessen är lika för de flesta metoder, men inom kvalitativ analys krävs ett mer trevande och explorativt förhållningssätt när man definierar koncept och analyserar sitt datamaterial än vid kvantitativa metoder (Walliman, 2011, s. 128).

Som tidigare nämnts kan det vara svårt att hitta betydelsefulla mönster i den enorma mängd information som man får ur intervjuer. Man kan ändå använda kvalitativa analyser för flera syften förklarar Fejes och Thornberg (2019): för det första för att beskriva ett fenomen med olika grader av detaljer, för det andra för att hitta olikheter eller gemenskaper vid olika fenomen och sedan analysera vilka förutsättningar och skillnader som leder till dessa olikheter och gemenskaper, och för det tredje för att formulera en teori om ett visst fenomen. I den här undersökningen är syftet att beskriva ett fenomen, närmare bestämt mini-publics, med hjälp av intervjumaterial som beskriver deltagarnas upplevelser.

De data som jag samlat ihop under intervjuerna transkriberades på dator. Av effektivitetsskäl använde jag mig av datorprogrammet Inqscribe som är anpassat för bland annat transkriberingar av intervjuer. Med Inqscribe är det lättare för mig att i texterna föra in kategoriseringar av svaren och vid behov sätta in tidsstämplat. Materialet analyserades sedan i programmet NVivo. Intervjusvaren hölls oförändrade och tolkades enligt relevans istället för vid kvantitativa metoder där man skulle tolka med precision.

Kvale (1997) för fram fem huvudmetoder inom kvalitativ analys. Den första är *koncentrering*, som går ut på att man koncentrerar den stora mängd datamaterial som man har till en eller flera viktiga poänger med färre ord. Därefter tar Kvale (1997) upp *kategorisering*, vilket innebär att man kodar in sitt material i olika kategorier genom att se på likheter och olikheter. Den tredje huvudmetoden som Kvale (1997) tar upp är *berättelse*. Med berättelse försöker man skapa ett resultat som är tidsenligt sammanhängande med hjälp av flera olika händelser och upplevelser. Den fjärde huvudmetoden är *tolkning*, vilket är en mera spekulativ metod där forskaren själv tolkar det insamlade datamaterialet, oftast med hjälp av en annan kontext. Till sist tar Kvale (1997) upp *modellering*. Modellering innebär att man som forskare plockar ur mindre delar och begrepp i datamaterialet och ser på samband mellan dessa. Sedan skapar man en teoretisk modell vars funktion är att beskriva orsakerna till det som händer i det som ens datamaterial förevisar.

Kvale (1997) menar också att man kan ha en sjätte huvudmetod, vilket innebär att man fritt använder en kombination av två eller flera av de ovannämnda huvudmetoderna. Då är man inte så fast i vilken analysmetod man ska använda och kan garantera att man får en bredare mening ur sitt datamaterial. För den här undersökningen kom jag fram till att man kunde använda sig av både koncentrering och kategorisering. Detta för att man då kan försöka hitta viktiga formuleringar i texterna när de är transkriberade, men också för att det kan vara bra att se på mitt ämne ur en kategorisk synvinkel eftersom själva intervjuguiden baserar sig på olika teman.

Walliman presenterar i sin bok en handlingsplan för kvalitativa analyser bestående av tre steg; det första steget är datareduktion, det andra att man visar upp sitt datamaterial och det tredje att man drar en slutsats eller verifikation av datamaterialet (Walliman, 2011, s. 132). När man arbetar med så mycket data som intervjuer för med sig är det viktigt att reducera materialet till relevanta bitar. Detta eftersom det är svårt för våra hjärnor att behandla en så stor mängd material på en gång utan att man ska vilja skapa mönster och sammanställningar som ger mening (Walliman, 2011, s.132). Genom att koda, samla ihop och arrangera sitt datamaterial är det sedan lätt att visa upp sitt datamaterial, vilket är det andra steget som Walliman tar upp för kvalitativ analys. Uppvisande av datamaterialet kan ha flera former, som diagram och tabeller. När sedan datamaterialet visuellt är lättare att analysera för forskaren återstår det att jämföra sina rön, dra slutsatser och presentera resultatet (Walliman, 2011).

3.9 Sammanfattning

I den här delen av avhandlingen har jag diskuterat mig fram till rätt metodval för min undersökning. Som metod har jag valt kvalitativa intervjuer delvis på grund av den fenomenologiska art som min forskningsfråga är av. Mitt val av metod grundar sig också på graden av öppenhet som undersökningen har, samt att ämnet får en annan bredd och ett annat djup vid intervjuer än vid till exempel enkäter. Jag väljer att använda mig av individuella, semistrukturella intervjuer, vilket bidrar till att jag fick ”det bästa av två världar”, när jag fick kombinera strukturerade och ostrukturerade intervjuer. Det innebär att jag använder mig av en i förväg utarbetad intervjuguide men också har möjligheten att ställa uppföljande frågor och spinna vidare på vad respondenten svarar.

I den här delen av avhandlingen diskuterade jag också undersökningens urval och intervjuguide. Slutligen förde jag fram mina tankar kring analyssätt av det datamaterial som jag får av intervjuerna. Med referensramen och den empiriska helheten av undersökningen färdig är nu nästa steg i avhandlingen att presentera resultatet.

4 Resultat

Utgående från forskningsfrågan ”Hur upplever deltagarna en deliberativ diskussion?”, har jag genom att analysera respondenternas svar kunnat urskilja följande kategorier:

1. Deltagarnas upplevelser av inklusion
2. Deltagarnas upplevelser av jämlikhet under deliberationen
3. Deltagarnas åsikter om argumentationen
4. Deltagarnas reflektioner kring deliberationen
5. Deltagarna om hinder för deliberationen
6. Övriga åsikter om diskussionsupplägget

För att ge en logisk översikt av den stora mängden text som jag presenterar i detta kapitel har jag valt att lägga upp resultatdelen enligt ovanstående kategorier.

4.1 Deltagarnas upplevelser av inklusion

4.1.1 Hur deltagarna fick veta om tillfället och varför de valde att delta

Samtliga respondenter uttryckte att de deltog på grund av ett intresse för ämnet och för att få närmare information om sakfrågan av kommunen. Man A svarade: ”Nå, jag var lite intresserad av frågan. Så jag tänkte att det är ett bra tillfälle till att fara och se helt enkelt vad de gör där. Vad de har för information”. Man B poängterade ämnets aktualitet: ”Det här är ju så pass aktuellt att man behöver gå och se vad som diskuteras och vad som kommer fram. En sån här sammanslagning är en stor omändring i samhället”.

Fyra av respondenterna fick höra om tillfället via den offentliga diskussionen i de lokala tidningarna medan en respondent fick reda på det via Facebook. Kvinna C fick höra om tillfället via nyhetspressen och bestämde sig för att delta på grund av sitt intresse för politiken:

”Jag tror att det var via Vasabladet som jag såg det. [...] Jag tyckte att det skulle vara intressant att se. Både jag och min sambo är inte aktiva inom politik men tycker att det är intressant att kunna påverka och delta där man har möjlighet. Så vi bestämde båda att vi skulle fara på det” (Kvinna C).

Samtliga respondenter besökte endast ett av de åtta tillfällen som ordnades även om vissa av dem deltagit i liknande tillfällen tidigare. Kvinna A resonerade så här gällande om det skulle varit nödvändigt att delta i fler än ett tillfälle:

”Nå, skulle jag själv ha kunnat delta vid flera tillfällen så skulle jag ha gjort det. Kanske skulle det ha varit intressant också att se skillnader mellan, för jag vet också att kommuncentrum, då i detta fall i Smedsby, kanske upplever det lite annorlunda. Men då tror jag också att det beror på att inflyttarna därifrån och många också är Vasabor. Så de ser inte vad som är problemet. Så de förstår inte, de har inte historiken” (Kvinna A).

De flesta av respondenterna höll med om att de mini-publics som kommunen ordnade runt om i Korsholm gav en möjlighet att delta till alla som var intresserade. Det faktum att det ordnades flera tillfällen än ett gav medborgarna möjligheten att lättare hitta tid till att åtminstone delta i ett tillfälle. Om inte det passade att gå på det som ordnades i ens hemby så kunde man delta vid ett på en annan plats, poängterade flera av respondenterna.

”Fördelen är ju att det ges den här möjligheten. [...] Då har invånarna getts en möjlighet att delta. Och om de inte kunde delta, det var ju flera tillfällen, så kunde de inte delta i Solf om de bodde där så kunde de ju faktiskt fara till Smedsby eller Helsingby eller vart de nu ville fara. För det var ju i princip samma diskussion som fördes på alla ställen” (Kvinna B).

4.2 Deltagarnas upplevelser av jämlikhet under deliberationen

4.2.1 Delaktighet och öppenhet under deliberationen

Fyra av respondenterna tyckte att de var tillräckligt delaktiga i diskussionen. Av respondenterna ansåg endast Kvinna C att hon inte själv deltog mycket i diskussionen. Det berodde på att hon kände att två andra deltagare förde fram hennes egna åsikter:

”Inte så jättedelaktig för jag hamnade i en jättebra grupp tyckte jag själv, med flera som jag inte alls kände. Vissa kände jag på utseendet från byn och vissa visste jag vem dom var och två av dom som jag visste vem dom var så har väldigt lika åsikter som mig. Så jag höll med dom i det mesta men jag fick ju nog sagt lite också” (Kvinna C).

En respondent tyckte att det blev en bra och öppen diskussion: ”Där var ganska bra diskussion. Där blev det nog diskuterat ganska öppet och frågorna som kom fram så

blev nog diskuterade där, de blev nog det. [...] Nog var där fullt möjligt att uttrycka egna åsikter” (Man B).

Även om det i vissa grupper var mer deltagare än det rekommenderade antalet tyckte Man A att han fick säga sina åsikter:

”Nog var jag ganska delaktig där, att nog sade jag min mening i flertal tillfällen där. Vi var ju ganska stor grupp vill jag minnas, säkert närmare femton, tolv kanske. [...] [J]ag brukar prata ganska ordentligt här och där var jag är och jag sitter sällan tyst. Att på så sätt var jag nog med” (Man A).

Samtliga respondenter var överens om att den som ville be om ordet fick tala under diskussionen:

”Ja, den som önskar så fick nog yttra. Det saknades inte. Inte på det tillfälle där jag deltog. Och inte i den gruppen där jag var i” (Kvinna A).

”Ja det skulle jag säga att var ganska bra fördelat. Alla som var intresserade av att säga någonting så hade nog möjlighet att vi hade ingen i gruppen som var självskrivna person som uttalar sina åsikter utan det var som öppet. Och inget sådant där, det var tid och alla hade möjlighet att diskutera” (Man B).

”Alltså om man hade något att säga så tyckte jag nog att man fick säga där. Vissa sade ju förstås mera och vissa mindre. Men nog tycker jag att allihop fick helt enkelt säga sin sak där om man ville komma fram där. [...] Vi presenterade väl oss där. Kunde det vara så att vi presenterade oss och sade om vi var för eller emot eller något sådant. [...] Och så fick man nog muntur i tur och ordning och sen fick man nog handräkning om man hade något att säga där så det funkade nog riktigt bra” (Man A).

4.2.2 Gruppens uppförande och deliberationens ton

Samtliga respondenter höll med om att den diskussion de deltagit i hade hållit en god ton. Man A tyckte att hans gruppdeltagare gärna förde fram sina argument men att de ändå inte pratade i mun på varandra. Enligt Man B kändes det skönt att inte alla talade i kors över varandra. Alla respondenterna var överens om att gruppdeltagarna på förhand blivit meddelade om att föra fram sina argument men samtidigt respektera andras åsikter och argument. Så här sade två respondenter om saken:

”Och så, jag minns inte om det var du som var med, men jag tyckte att [...] den som ledde diskussionen så ändå gjorde det klart och tydligt att det inte ska vara några personliga påhopp eller något sådant så det tycker jag att var bra” (Kvinna A).

”Jag tycker nog att det fungerade helt okej att fast det var två av de här kraftiga nejsägarna så nog uppförde alla sig ändå okej tycker jag. Jag har inte någon negativ upplevelse av det att det skulle ha varit otrevligt på så sätt. Alla sade sin åsikt och så måste man ju respektera att alla får ha sin åsikt” (Kvinna B).

En respondent tog upp att det i hans grupp hade gått lugnt till, till skillnad från i andra grupper som han hört talas om:

”Allihop fick nog prata till punkt. Det var på något sätt, vissa grupper vet jag att det var då det till exempel utan att nu nämna några namn men då det var vissa politiker med som var för samgång, så där kanske det blev lätt att det blev lite munhuggas och sånt. Men eftersom vi hade så väldigt homogen grupp och jag var typ enda som nu ens var på något sätt neutral så då fick nog allihop prata till punkt och säga sin sak. Det tyckte jag inte att var något problem alls” (Man A).

4.2.3 Deltagarnas åsikter om moderatorn

Respondenternas åsikter om gruppens diskussionsledare var till största delen positiva. Man B sade så här om moderatorn: ”Riktigt saklig. Det var inte mycket påverkan och sådant utan riktigt saklig diskussionsledare” (Man B). Kvinna A kommenterade:

”Det var samma personer som pratade ja. Med det menar jag inte att de andra inte skulle ha haft tillfälle, de andra. Alla fick nog tillfälle att ge sina kommentarer. Så de som ledde diskussionerna på det viset de var nog bra” (Kvinna A).

En respondent poängterade att moderatorerna på plats var unga universitetsstuderanden. Hon hade därför funderingar innan själva deliberationen började om huruvida moderatorn kunde ta på sig rollen som ledare för diskussionen. Hon tyckte ändå i slutändan att moderatorn lyckades axla sin roll väl:

”Jag har ju bara det där minnet, det kan jag ju säga ärligt, att jag tänkte att nog är de unga och liksom oj oj det är inte så lätt att komma in i den här rollen och börja styra en sådan där grupp med massa gamla gubbar men jag menar, ni var ju studerande och ni var i den rollen och jag har nog det minnet att jag tyckte att det ändå gick bra” (Kvinna B).

Respondenternas allmänna åsikter var att moderatorn skötte de uppgifter som hen hade under diskussionen. Moderatorn kunde hålla sig saklig utan att påverka desto mera. Enligt respondenterna såg moderatorn till att deltagarna fick ordet om de önskade det. Kvinna C sade ”Jo, han som ledde gruppen var jättebra på det viset. Han höll koll på att vi fick säga det vi ville”. Vissa av respondenterna poängterade också att moderatorn försökte aktivera de deltagare som höll sig tysta.

Enligt respondenterna kunde moderatorn hålla diskussionen inom ämnets ramar trots att starka känslor var inblandade. En respondenterna kommenterade att moderatorn skötte sitt jobb väl utan att ta över eller påverka diskussionen: ”På så sätt är det ju bra att han skulle ju inte ha en synlig och avgörande roll där utan allihop fick nog diskutera fritt där. Jag tyckte nog han var helt bra ” (Man A).

En annan respondent noterade moderatorns strävan till att aktivera deltagarna och samtidigt själv hålla sig neutral:

”Han [moderatorn] försökte hela tiden leda det som att det var vi som tog initiativ till olika ämnen. Sen var det nog, vi hakade upp oss ganska länge där på ett ämne, så då sade han att tiden börjar rinna ut att vill ni ännu ta upp några ämnen och så hintade han lite om vi hade några andra tankar. Men inga egna åsikter eller sådant yttrade han annars” (Kvinna C).

En respondent kände att moderatorn skötte sina huvudsakliga uppgifter som ledare för diskussionen, men att hen samtidigt borde ha gått ett steg längre för att aktivera de tystare deltagarna i gruppen så att de kände att de ville delta och föra fram sina åsikter:

”Men de som är objektiva eller ska samla både för och emot tillsammans i samma tillfälle, så då ska det nog vara en moderator som verkligen får alla att vilja delta. Och även såna som är väldigt tysta annars vågar lyfta fram och delta och vara aktiva. För de kan ha väldigt bra [åsikter]. De som hela tiden pratar, deras åsikt vet man oftast annars för de syns i medier och de hörs annars. [...] Men moderatorn i sig eller de som var med de här, om jag minns så var det tre herrar, så de gjorde nog sin roll på det viset men de skulle ha kunnat få folk att vara lite mer aktiva. Det saknades. Och det är lite...de gjorde nog sin roll, sin uppgift, det är inte det jag menar. Men de skulle ha kunnat vara lite bättre programledare så att säga för att få folk, även sådana som är tysta och inte kanske är vana att säga sin åsikt utan väntar att någon annan ska göra det, att få mera deltagare att verkligen delta i diskussionen” (Kvinna A).

En annan respondent kände tvärtom, moderatoren hade aktiverat gruppen och de deltagare som inte hade sagt mycket under diskussionen:

”Jag minns att det var några av de här nej-sägarna då som pratade ganska mycket och så då jag började prata ganska mycket, men då lyckades om det nu var du, ta med de som inte sade inte sade och fråga av dem att vad tycker ni och vad tycker ni. Det var jättebra att alla faktiskt kom till tals, att det inte blev bara det där att två högljudda pratade utan faktiskt alla skulle ha den där känslan att de får också säga vad de vill eller vad de tycker. Så det var bra” (Kvinna B).

”Ja absolut. Och just det där som jag sade innan att såg till att alla hade muntur att uppmana de som inte annars sade något så säg vad de tyckte. [...] Ja det tycker jag väl. Jag har ingen minnesbild att det skulle ha blivit diskussioner utöver utan nog rörde sig det kring det här” (Kvinna B).

4.3 Deltagarnas åsikter om argumentationen

Vid frågan om de argument som kommit upp under diskussionen var välgrundade och sakliga ansåg samtliga respondenter att så var fallet:

”Jag minns några [deltagare]. Och de tror jag nog håller reda på. Det var ingen som kom med något som inte stämde. Inga missuppfattningar eller något sådant inte. [...] Men det var kanske också lite förväntade argument. Sådana som man hört redan många gånger. Men det ska tydligen repeteras” (Kvinna A).

Samtidigt poängterade vissa att de argument som framfördes i slutändan till större delen var grundade på känslor istället för bara på fakta.

”Alltså de som förde fram att de vill ha ett självständigt Korsholm så inte såg jag som några fel med de argumenten inte. Det var någon gammal tjänsteman där, eller före detta tjänsteman, och han tog lite upp den delen och så var det de här ganska typiska frågorna som brukar komma upp i det här fallet att ja, hur är det med svenskan och servicen och hur går det för våra vägar och sånt där. Och det är ju som helt relevanta saker. Nog tror jag att de som förde fram sina saker också kände att de visste vad de pratade om. Det är ju kanske lite mer en sån där känsla sak det här, mer än fakta ibland att man tar på känslan helt enkelt” (Man A).

Enligt en respondent var en känslobaserad diskussion given från första början på grund av ämnets aktualitet och att det i den offentliga debatten skapat så starka känslor. Hon menade även att det är svårt att veta vilka argument som är tillräckligt faktabaserade eftersom man inte kan veta hur en fusion i slutändan skulle arta sig.

”Nog var det mycket känslor och jo. Alltså det är ju det som är det värsta med hela fusionsdiskussionen att det är så mycket känslor med. [...] Och det allra värsta är ju att ingen kan ju med säkerhet säga någonting att går vi ihop så vinner vi det och det. Lika lite som att man kan säga att går vi inte ihop, vad vinner vi då? Eller vad förlorar vi? Det är nog jättesvårt beslut det där men det är ju det som är så svårt också, det verkar som att folk inte skulle komma underfund heller med att ingenting blir bättre för det” (Kvinna B).

En respondent ansåg att de argument som kom upp i gruppen hölls sakliga dels på grund av att en av deltagarna var en sittande politiker med extra kunskap inom ämnet.

”Vi hade en som var med som var politiker som har suttit med länge i politiken i Korsholm. Hon hade nog kunskap om Korsholm. Och delvis också Vasa. [...] Och så var det så där att var det något som gick snett så fick vi ju upprättelse då vi hade en med som känner till det. Och samma sak att hon inte slapp att dra ut nån lång tid på sånt som inte hör till programmet” (Man B).

4.4 Deltagarnas reflektioner kring deliberationen

4.4.1 Deltagarna om åsiktsförändring

Av de deltagare som intervjuades för den här undersökningen ansåg fyra av respondenterna att de inte ändrade åsikt under eller efter diskussionstillfället. Förutom vissa aha-upplevelser som kan ha kommit fram under diskussionen var dessa respondenter tydliga med att de inte ändrade åsikt. Så här sade Kvinna B om huruvida hon ändrade åsikt:

”Nej jag har inte ändrat någon åsikt. Jag har min åsikt och den kommer jag att ha till slutet. Det är jag helt säker på. Det värsta är att alla är säkra på sin åsikt. [...] ” Jag tyckte att på det viset, den där vår grupp var faktiskt ganska bra för det var både de här nej-sägarna och så var det...vi var kanske ett par stycken som var för en fusion och så var det flera som man märkte att kanske inte riktigt hade tagit ställning. Och

det är ju det som är bra att det är sådana som kanske hör bägge parter och får komma underfund med att vad tycker de att är bättre” (Kvinna B).

Endast en av respondenterna, man A, uttryckte att han ändrade åsikt efter diskussionen. Medan han tidigare varit för en fusion kände han att diskussionen påverkat honom till att vara emot en fusion, en aning i alla fall. Detta menade respondenten att berodde på att han satt i en homogen grupp där resten av deltagarna var emot en fusion. Enligt honom ändrade hans åsikt på grund av att sakliga argument fördes fram men också på grund av det psykologiska gruppsycket.

”Grejen är ju alltså rent, det var ju lustigt på så sätt att jag var kanske mer för en samgång tidigare. Men i och med att jag satt i en grupp som var som mer eller mindre helt emot vad jag sa så människan funkar nog, vi är funtade på så sätt att du har väldigt svårt att hålla emot då du är i en större grupp. Då du inte får medhåll någonstans ifrån så då börjar du kanske tänka att ja men kanske inte det är så dumt det här med självständigt Korsholm. Jag kanske blev ännu mer neutral än vad jag var tidigare. Inte är jag, det är nog puoli ja toisin, inte är det som på något sätt, men de kom med vettiga argument och det var som nog tycker jag att de förde fram sin sak väldigt bra de som var för ett självständigt Korsholm. Nog började man kanske fundera att ja men är det nu så vettigt att gå ihop att vad får man ut av det, varför skulle vi gå ihop och han sade ju si och han sade så. Så inte skulle jag direkt säga att jag ändrade åsikt radikalt men nog tror jag att det påverkade mig nå lite nog om jag ska vara riktigt ärlig” (Man A).

4.4.2 Hur viktiga mini-publics är och deras inflytande på politiker

Vid frågan om hur viktiga anordnandet av mini-publics är kunde samtliga respondenter hålla med om att det är viktigt för medborgarna att det finns tillfällen där man får sin röst hörd och chans till att delta i diskussionen. Däremot fanns det olika åsikter om huruvida mini-publics över huvud taget har en inverkan på politikerna och det slutliga beslutsfattandet.

Kvinna A poängterade att medborgare genom att delta får en möjlighet att visa att de vill vara delaktiga i beslutsfattandet och diskussionen kring politiska frågor. Samtidigt tyckte hon att det fungerar som en påminnelse åt de folkvalda politikerna att de är representanter valda av medborgarna. Kvinna A menade också att mini-publics kan ha

en stor inverkan på kommande val, beroende på hur politikerna agerat kring sakfrågan och under diskussionstillfällena:

”Det var viktigt på det viset att det visar att folk i byarna är intresserade och det betyder att de vill vara med och bestämma och en liten påminnelse också att det är vi som har valt representanterna. Så representanterna, politikerna, som sitter i fullmäktige och ska göra den här fusionsplanen och avtalsförslaget så att säga, de ska komma ihåg att de är valda. Och de är valda utgående från någonting som de har sagt att de står för. Och under tiden har det visat sig att vissa har ändrat och vissa har kanske haft lite dold agenda. Och vissa har gjort ett val utgående från, eller sagt att de står för en viss sak utgående från att bli valda. Jag tror inte att de blir valda igen. [...] Den här diskussionen kommer att ha stor inverkan när nästa val kommer. För det är nog inte säkert att alla blir omvalda. Men det kan finnas såna som blir invalda som har varit aktiva i de här debatterna” (Kvinna A).

Man B ansåg att den mini-public som han hade deltagit i kan ha en inverkan på politikerna. Dels för att politiker på det här sättet fick veta vad medborgarna tycker att är viktigt att ta upp i fusionsdebatten, och dels för att få svar på sina egna frågor:

”Nog har det en inverkan nog. Det är ju bara så att de [politiker] har möjlighet att få svar på en del frågor och ställa sina frågor och så har de möjlighet att få svar vad en normal invånare tycker och där det ju nog att kommer det svar på olika frågor så går det att se igenom de svar som har kommit och många gånger så är det ju nog så att ser man igenom dem så är det klara saker som kommer fram om vad som borde göras” (Man B).

Kvinna B såg inte att mini-publics har någon inverkan på politikernas beslutsfattande. Hon ansåg att mini-publics är viktiga eftersom medborgare får en chans till att yttra sina åsikter. Däremot tyckte hon också att en så liten del av kommunens befolkning var representerad vid tillfällena, eftersom största delen av deltagarna var äldre och pensionärer, att resultatet från deliberationen blev snedvridet:

”Ska jag säga ärligt så tror jag inte det. Jag tror inte att själva tillfällena har någon inverkan på beslutsfattarna, det tror jag inte. Utan den inverkan de har så är ju att folk har haft en möjlighet att säga sitt men det är ju det som är det sorgliga att det är de äldre som kommer och det är ju det som är fel i dagens politik. Alltså man har ju sett det där länge. Inte kommer folk på politiska möten eller lokala årsmöten eller

sådant där. Det är ju frågan om styrelsen och så är det tre eller fyra personer till. Det borde vara mera webbaserat idag tror jag. För att nå ut till ungdomar” (Kvinna B).

Man A ansåg inte heller att mini-publics i slutändan kan ändra på beslutsfattandet. Han önskade ändå att det skulle ordnas flera liknande tillfällen i framtiden där man får diskutera politiska frågor i kommunen. Enligt honom kändes det inte tillräckligt att enbart rösta vart fjärde år:

”Jag tror ju inte att de ändrar på någonting. Men jag tycker nog att det är som viktigt att diskutera. Om man mot förmodan nu är intresserad av den här frågan så ska man ha möjlighet till att delta i diskussioner och att kommunen kommer fram med info och sånt oberoende om man är för eller emot. Så jag tycker nog att egentligen skulle det få vara mer tillfällen. Att kommuninvånarna skulle ha möjlighet till att sitta och diskutera. Man gör väl det att man röstar en gång per, vad är det nu, fyra år och sen hoppas man på det bästa och inte är man ju som engagerad på nåt sånt sätt inte” (Man A).

Enligt kvinna C hade mini-publics kanske en inverkan på politikerna, men hon kommenterade att politikernas envishet kan inverka negativt på saken. Eventuellt genom anordnandet av flera liknande tillfällen kunde politiker med tiden bli tvungna att lyssna mera till medborgarnas åsikter och inse att de kan hållas ansvariga för vad de lovar:

”Nja, kanske någon men... Min uppfattning av politiker är väl att de kan vara rätt så envisa och håller hårt på sitt. Men jag kan tänka mig att ju mera såna här tillfällen som ordnas, ju mer kanske politikerna kanske måste börja tänka till vad dom säger oh vad dom lovar. På det viset tror jag att det är jättebra system” (Kvinna C).

4.4.3 Deltagarna om fördelar med anordnandet av mini-publics

Vid frågan om vilka fördelar respondenterna ser med att man ordnar mini-publics uttryckte flera respondenter att det goda är att det ges en chans åt medborgarna att framförallt delta och föra fram sina synpunkter. Kvinna C såg värdet i mini-publics genom den plattform med information den skapar som alla kanske inte skulle nå i andra fall. Hon hänvisade till att det är lättare för yngre personer att hitta information på nätet och sociala medier medan äldre kanske rent av behöver mini-publics för att få den informationen:

”Fördelar är väl kanske att alla har en möjlighet att komma och diskutera. För just även om mycket sker på sociala medier och jag själv läser och ser mycket på sociala

medier men just i och med att jag var med i en grupp där det var mycket äldre som kanske inte överhuvudtaget rör sig där. Att dom också får en inblick och får den fakta och den info som alla andra får. Att det kanske mest är för den äldre generationen i det fallet som har nytta av det” (Kvinna C).

Man A poängterade bland annat att mini-publics är bra eftersom deltagarna själv kan känna att de är delaktiga i något. Han påpekar å andra sidan att mini-publics ger kommunen rätt att ge svar på tal till medborgare som är missnöjda över det slutgiltiga beslutet genom att kommunen kan hänvisa till de öppna diskussionstillfällena man hållit tidigare:

”Nå fördelen är ju att om man är intresserad av att diskutera, komma fram med sin åsikt så då har man ju möjligheten här. Sen om det spelar någon roll i den stora bilden så det är ju en annan fråga. Men du kan ju känna dig delaktig och att du har fått vara och säga din åsikt och sen kan ju kanske kommunen säga, oberoende vad de kommer fram till, att jamen vi var ju och hörde på kommuninvånarna. Att varför var du inte där och sade din åsikt då om du endera hade något att säga. Det är ju som, allihop hade ju möjlighet att komma dit. Och allihop fick säga vad de vill. Det var nog som på så sätt bra” (Man A).

4.4.4 Deltagarna om vad de fick ut av tillfället

När vi närmade oss slutet av intervjuerna frågade jag vad deltagarna tyckte att de själva fått ut av tillfället.

”Int fick jag väl egentligen någonting ut av det. Förutom att man fick ju egentligen bekräftade sina egna ska vi säga farhågor eller uppfattningar av vem som är intresserad av den här frågan. Vem som för fram de här åsikterna och vilken typ av, ska vi säga, åldersgrupp som är aktiv av det här att... Men inte kan jag på så sätt säga att jag fick ut någonting av det. Men inte säger jag heller att det var dåligt utan det var nog som bra. Men jag kan inte säga direkt vad jag fick ut av det. Det kan jag inte” (Man A).

”Jag känner att jag fick mycket mera information än vad jag skulle ha fått, än vad jag får via medier. Och just det där att gruppen var så pass blandad både åldersmässigt och könsmässigt och man fick som både lite vad jag, jag var väl en av dom yngsta i gruppen, men ändå vad som dom som är pensionärer och har varit med när Solf inte

var Korsholm utan Solf var Solf att dom har ju redan upplevt en sammanslagning och haft lite andra tankar och sånt där än vad jag som ung hade” (Kvinna C).

4.4.5 Deltagarna om de viktigaste byggstenarna i en diskussion

Flera av respondenterna poängterade att den ömsesidiga respekten mellan deltagarna är viktig vid en diskussion. Kvinna B poängterade att det är viktigt att ha överseende med andras åsikter även om man starkt känner för något annat. Det får absolut inte gå så långt som att man angriper personer eller politiker för deras uttalanden utan man bör hålla sig till saken:

”Nå för det första att man ändå respekterar varandra, för det kommer vi inte ifrån att vi lever i en demokrati och allihop måste få ha sin åsikt. Det är ju bara så att jag får ha min men att man inte heller...som sagt den där respekten, ömsesidig respekt. Att okej du tycker sådär men jag tycker så här i det här fallet. Och som sagt just så att man håller sig till saken och inte går på person det är ju viktigt nog att man inte börjar klanka att den och den gjorde och sade det.” (Kvinna B).

Kvinna C tyckte också att man bör använda grundläggande respekt under en diskussion:

”Att man respekterar varandra. Inte avbryter eller talar i munnen och inte heller, vad heter det, inte trycker ner en annans åsikter eller meddetsamma hävdar att den andra har fel utan att man lyssnar på även det som man kanske inte själv håller med om” (Kvinna C).

För att en diskussion ska vara bra enligt man A bör det finnas olika åsikter med i diskussionen. På så sätt blir det mer en dialog. Om alla har samma åsikt menar man A att samma synpunkter bara upprepas och att dessa åsikter förstärks i gruppen. Enligt honom är också grunden för en bra diskussion att den är öppen för allas åsikter. Genom att ha en diskussion där olika åsikter förs fram och där deltagarna vågar uttrycka sig öppet uppstår en högre nivå av diskussionen. Enligt man A är meningen med minipublics och diskussioner överlag att man argumenterar för sina åsikter, så att det ligger lite extra tankekraft bakom det som sägs. Något som blir onödigt om gruppen är helt homogen.

”Det är väldigt svårt att få en bra diskussion om alla är av samma åsikt. Då blir det inte en diskussion utan då blir det att vi upprepar varandras åsikter och det är inte en diskussion, som det mer eller mindre skedde i vår grupp. Just på grund av att alla var

så gott som av samma åsikt. [...] Klart man kan säga att såhär tycker jag och inte behöver jag basera det här på något utan jag bara tycker så här, att klart du kan göra så också men själva idén tycker jag att far lite bort där om inte du argumenterar efter att varför vill du ha ett självständigt Korsholm? Eller varför vill du ha Vasa och Korsholm ihop? Och varför tror du att svenskan lider? Och varför tror du att inte Vasa plogar våra vägar? Så att man får någonting ut av det också, att man inte bara säger som åsikter och så är det bra med det utan man sätter lite mera tankekraft bakom” (Man A).

4.5 Deltagarna om hinder för deliberationen

4.5.1 Ensidig diskussion

En faktor som flera av respondenterna tyckte att var problematiskt under diskussionstillfället var hur ensidig diskussionen blev eftersom det var så få deltagare som var på plats som var öppet för en fusion. Detta innebar dels att diskussionen blev ensidig eftersom det inte fanns tillräckligt med personer som de som var emot en fusion kunde bolla sina argument mot, dels att diskussionen blev enformig eftersom det inte kom fram argument för en fusion som de som var emot en fusion kunde överväga eller kontra på grund av ett eget intresse. Kvinna A till exempel hade förväntningar om att diskussionstillfället skulle bidra med mera information om vad som vore positivt med en fusion. Hon tyckte i slutändan att det inte uppfylldes. Diskussionen fokuserade sig bara på vad som var negativt med en fusion eftersom hon och de andra i hennes grupp alla var homogent emot en fusion. Kvinna C var i en grupp där endast en person var för en fusion. Enligt henne blev diskussionen ojämn eftersom det blev en person mot resten av gruppen. Även hon poängterade att hon hade hoppats få höra argument för en fusion eftersom hon själv är emot den. Kvinna C ansåg att avsaknaden av personer som var för berodde på att en majoritet av kommuninvånarna är emot en fusion:

”Men det som blev lite på ett vis snedvidet i min grupp var väl, jag minns inte var vi en tio eller elva stycken, men det var bara en som var för kommunsammanslagning och resten mot. Att det kanske skulle ha varit mer intressant att få veta mer av sådana som är för eftersom jag själv är emot en kommunsammanslagning. Så skulle det ha varit intressantare att få höra fler olika argument av olika personer. Nu vart det lite att en blev lite ensam där i gruppen med sina åsikter. [...] Jag tror att det helt enkelt

är för att en majoritet inte är för en kommunsammanslagning. Dom är en minoritet” (Kvinna C).

Man A var ensam person att vara för en fusion i sin grupp. Så här resonerade han kring sin position i gruppen och hur det påverkade diskussionens innehåll:

” Det förstår man ju att då grupperingen baserar sig på att man skulle ta en nummerlapp bara så det är ju klart att...random är random. Man kan inte göra något åt det. Men just att det, till exempel skulle inte jag då varit där så skulle allihopa ha varit för ett självständigt Korsholm. Och vad får du till för diskussion då? Int får du till någon diskussion då. Då upprepar allihopa bara sin egen agenda och du får som bara bekräftelse för det här egna. Så istället skulle di ju ha måst [ha] fast handräkning. Nå, då blir det ju så att vem är för och emot och så blir det kanske lite besvärligt om man i förväg ska försöka få några vettiga grupper men inte blir det några vettiga grupper heller då allihopa är för eller allihop är emot. Då får du inte en diskussion till stånd utan då blir det att allihopa konstaterar att vi vill ha ett självständigt Korsholm och så säger man sina saker då och så håller allihopa med, "jo så här är det". Att där är det som kanske lite... Skulle man behöva komma på ett sätt att man skulle som faktiskt få vettiga grupper till stånd” (Man A).

Man A poängterade att avsaknaden av yngre personer också ledde till en enformig diskussion eftersom det inte togs upp ämnen som kan röra de yngre eller ens vuxna som har familj nu, de som han menade att använder de mesta av kommunens tjänster:

”Det som slog mig ännu mer efteråt var hur det kan vara som så betonat på det här äldre. Det var nog något som, eftersom jag sett det på tidigare tillfällen just med nå SFP-tillfällen men som just här så var det som så slående. Ska det vara så här att alltid då det diskuteras någonting så då är det som bara äldre? Klart att de ska få komma fram med sin åsikt inte säger jag det. Men till exempel de som använder mest kommunens tjänster alltså sådana som jag som har små barn, vi har hälsovården använder vi, skolan och de här sociala tjänsterna. Så vi finns inte med där och representerar inte, för inte vår talan utan det är som...och ännu yngre och sånt att ska vi säga riktigt unga vuxna som studerande eller såna lyser med sin frånvaro. Det är ju klart att då blir det diskussioner i stil med åldringsvård och sånt bara att det är ju lite ledsamt. Det finns ju mycket annat som också borde diskuteras” (Man A).

En respondent uttryckte en oro över en annan form av ensidig diskussion, nämligen att samma personer fått sin röst hörd på flera av de tillfällen som ordnats:

”[J]ag hade förväntningen att det skulle vara som ett på så sätt neutralt tillfälle och att folk skulle få komma fram med vilka önskemål de hade och vilka tankar de hade om en fusion. Men det visade ju sig ganska snabbt att det var de här, om vi ska säga, "nej-sägarna" som mangrant kom på de här tillfällena. [...] Det visade ju sig att på alla de här tillfällena så var det en stor del av de här som då var väldigt kritiska och emot som for till alla ställen och framförde sin åsikt på alla de här tillfällena. Och det var ju kanske inte tanken då man startade de här inte.” (Kvinna B)

Medan Kvinna C ansåg att avsaknaden av pro-personer berott på att majoriteten helt enkelt inte vill ha en kommunfusion menade Kvinna B att det nog finns personer som är för en fusion, men att de inte bara dök upp. Kan hända på grund av att de inte tycker att det är så viktigt, att man inte vågar gå fram med sin åsikt offentligt eller att diskussionen redan hållit på för länge och att intresset därför svalnat av:

”Jag har en sån här känsla av att alla andra lyst med sin frånvaro och kanske inte tycker att det är så viktigt. [...] Ja jag vet inte om det nu är så pass att det är till och med att folk har svårt att öppet gå ut med att de är för en fusion. Och så måste jag säga att det kan hända att det är lite så som jag själv skulle kanske agera. [...] [J]ag måste säga att själv börjar jag bli så trött, det här med fusion har de ju talat om i tjugo år snart. Femton åtminstone. Så jag börjar bli lite så där, men slå ihop eländet så vi kommer ur det här och kan gå vidare.” (Kvinna B)

4.5.2 Påverkan av politiker

De deltagare som hamnade i en grupp med en eller flera politiker hade olika åsikter om huruvida deras närvaro som politiker påverkade diskussionen på något sätt. Kvinna A deltog i en grupp med två av de mest prominenta fusionsförespråkarna inom kommunfullmäktige. Hon ansåg ändå inte att de med sina positioner som politiker påverkade diskussionen, utan snarare på grund av de starka personligheter som båda politikerna besitter. Kvinna A ansåg att diskussionen påverkades av politikernas deltagande även om de blivit tillsagda att hålla en lägre profil än vanligen:

”Och nu råkade jag hamna i gruppen där [politiker] och [politiker] var. Och det fanns tillfällen efteråt men de höll ganska låg profil, men de hade blivit tillsagda om det också. De hade blivit tillsagda då. [...] För en del av de som inte sade någonting, så

tror jag att närvaron av [politiker] och [politiker] påverkade på det viset att de kanske inte sa någonting. Skulle de inte de ha suttit där, så kanske diskussionen skulle ha varit en annan. [...] Nå då är det lite underligt tillika. Ska du bara sitta och lyssna? Är det det som är deras mening då att de ska sitta och lyssna? För de är ändå representanter. Men just de här två herrarna känns då inte som representanter. Men tanke på det så kanske gruppen var en annan. [...] Skulle man ha haft dem som lyssnare för att de ska då dra fram det i fullmäktige och i styrelsen och man vet att de verkligen är objektiva eller står för det vad de har blivit röstade till, så då kanske det hade varit en lite annan. Men jag tror som sagt att det fanns såna som inte ställde frågor eller sa sin åsikt just på grund av de politikerrepresentanter som fanns i gruppen” (Kvinna A).

Kvinna C satt också i en grupp med två politiker. På frågan om hon anser att det hade någon påverkan på gruppens diskussion svarar hon: ”Nej, det tyckte jag inte. För dom [politikerna] har som ganska samma åsikter som jag har. Dom fick mig inte att ändra åsikt till någon riktning” (Kvinna C).

Man A satt inte i en grupp där en politiker deltog men konstaterade detta om de grupper där en politiker närvarade:

”I de grupper var de [politiker] satt så högst antagligen blev den ju påverkad diskussionen i de grupperna. Att om du hade en som var väldigt, ska vi säga, en som har synligt kommit fram med det här att vi ska gå ihop med Vasa, så nog blev det säkert lite munhuggas där. Folk går in med den åsikten och ståndpunkten redan att men han, han tycker inte vi om, eller hon. Att han försöker få oss till att gå ihop med Vasa och så är det som de förutfattade meningarna redan är så starka redan från början” (Man A).

6.5.3 Avsaknad av yngre deltagare

Ett ämne som alla fem respondenter tog upp självmant och verkade angelägna att diskutera var avsaknaden av yngre personer bland deltagarna. Man A reagerade genast han kom till tillfället på att medelåldern var så pass hög som den var. Han påpekade också hur åldersfördelningen kunde ha påverkat själva diskussionen om sakfrågan:

”Nå där kommer vi ju till den här springande punkten som kom fram direkt då man kom dit och så vilken typ av folk som är där. Att medelåldern på de som var där var så gott som sextio plus. Alltså det var bara äldre där och, nå, jag vet ju det att alla äldre i Korsholm mer eller mindre ville att man inte ska gå ihop. Som är helt okej. Inte

har jag något emot det. Men åldersfördelningen påverkar de här sakfrågorna en del. Och i och med att jag var, ja jag var säkert enda som var under fyrtio där, vilket betyder att jag hade hela gruppen emot mig, som är helt fine det har jag inte några problem med heller inte, men du ska kunna stå för din sak och föra fram din sak då i en grupp som är väldigt homogent emot dig. Så det blir ju kanske lite svårt” (Man A).

Kvinna C var inne på samma banor gällande ungas frånvaro vid politiska diskussioner. Enligt henne är det ett problem som man ser överlag vid politiska men också sociala tillställningar i dagens samhälle. Hon ansåg att en stor faktor till detta är stress i dagens samhälle och ett allmänt problem till att engagera folk när det är svårt att prioritera sin tid:

”Ja, jag har själv alltid varit intresserad och aktiv även när jag var riktigt ung så jag förstår inte varför inte andra bryr sig och tar del. [...] [M]an hör ju ofta att unga menar att unga inte lyssnar eller att de ändå inte kan påverka. [...] Jag tycker att det är allmänt svårt att få folk engagerade. Oavsett vad det handlar om. Om det handlar om fritidssysselsättningar och föreningar och sånt så är det ju alltid svårt att få folk att ställa upp. Det är väl kanske lite dagens samhälle med stress och sånt som gör att inte alla tar sig tid. [...] Jag vet inte. Kanske att det skulle ordnas motsvarande diskussionstillfällen i skolor, just som åtminstone i högstadiet och gymnasiet skulle det vara lättare där att kommunen kommer till dem istället för att de skall komma till kommunen” (Kvinna C).

Kvinna A sade att det är synd att en så pass stor del av medborgarna fattas eftersom de också är röstberättigade:

”Lite förväntat var det ju inte många unga som deltog. Det är synd. Jag är ändå såpass gammal som jag är och jag var bland de yngre. Så det skulle ha kunnat vara yngre. Men jag tror att yngre är som kanske fokuserade på annat och de...de förstår inte situationen på det viset. Eller de har inte den erfarenheten eller så ligger det inte i deras intresse just nu. [...] Men de här övriga som också är röstare, deras deltagande saknas och det är lite synd” (Kvinna A).

En respondent påpekade att problemet med att involvera unga är något som man ser på andra håll vid politiska diskussioner:

”Det är nog svårt att överlag, det är ju likadant om man far till exempel på någon SFP-tillställning eller något så är det ju också äldre folk där också att det är ju som

samma problematik där att få som unga att engagera i politik eller något sånt där samhälleligt allmännyttigt tillfälle. De kommer inte dit helt enkelt. Inte som jag har sett i alla fall. [...] Det är väldigt svårt att vissa är mer intresserade än andra” (Man A).

Varför kommer inte yngre åldersgrupper till politiska diskussioner då? Man A menade att det kan bero på faktorer som en känsla av att man inte kan påverka, en avsaknad av intresse och svårigheter att prioritera bortom sin familj och sitt hus. Enligt Man B är det för att unga inte är intresserade för lokalpolitiken eftersom unga ändå flyr hemkommunen för studier och arbete på annan ort. Man B sade också att unga intresserar sig för andra saker än politik:

”Det är väl kanske en sån där allmän känsla att, nämen inte kan jag påverka ändå. Och inte påverkar ju, jag är ju inte med i nå politik eller som ställer upp i val eller något sånt heller för sig men jag har ändå något sorts intresse av att lite se vad som händer och diskutera och vädra tankar och sånt. Att få med yngre att känna att de kan påverka och vill komma och föra fram sin sak, så nog skulle som alla vinna på det. Det tror jag. Men där har man ju nog som att fundera på att på vilket sätt ska du som få aktiverat folk som, jag menar man har ju jobb och man har sina barn och man har sitt hus och så skulle du som måsta fara någonstans på en kväll och sitta där och fundera. Så inte är det som så lätt för många helt enkelt för att man är ganska likgiltig tror jag.” (Man A).

”Nå det är ju det här att unga inte har ett intresse för kommunalpolitiken utan nog är det så att medan man studerar så är allting öppet och det är frågan om hur mycket som lämnar i hemkommunen de där utbildade och de. Det är ju nog sant idag så är det nog en stor del som flyger ut och skaffar arbetet på en annan ort. Och så är det nog den här tiden också så inte det är så många som intresserar sig för den där politiken. Utan det är så mycket annat som intresserar” (Man B).

Enligt Man A vore det orealistiskt att anta att unga vill komma på de möten som ordnas för allmänheten:

”Jag förstår att du som adertonåring inte nödvändigtvis vill komma och sitta i ett rum med herremän sextio plus. Vad skulle det då varit om det skulle varit en osäker ung tjej på aderton år som skulle ha velat komma och diskutera det här? Skulle hon ha velat säga sin åsikt? Skulle hon ha fått sin röst hörd i en grupp där tretton äldre skulle

ha varit helt emot? Skulle yngre känna sig mer bekväma med att först diskutera sinsemellan med inte allt för gamla personen, utan att de skulle få med jämnåriga diskutera den här saken. Eller något annat. För mig spelar det nog inte så stor roll om jag diskuterar det med någon yngre eller äldre men det kan ju finnas såna som känner väldigt press på att inte kan jag fara dit och stå framför massa okänt äldre folk för det blir helt enkelt inte till något. Där skulle det nog finnas någon förbättring tror jag. Helt enkelt att man funderar på åldersstrukturen” (Man A).

Hur ska man då aktivera de yngre åldersgrupperna inom politiska diskussioner? Flera av respondenterna föreslog att det borde ordnas skilda tillfällen eller liknande samlingar för unga och unga vuxna där de kan känna att de får sin röst hörd.

”Det är ju lite fel det att de som är, ja vad var det över sextio fem, inte är det ju deras framtid som vi bygger utan ungdomarnas framtid som nu skapas ska vi säga. [...] Ja jag undrar nog vad man ska göra. Ordna barnpassning till exempel för det är ju det med de här yngre och med familjer då de reser och det är inte bara så där att fara och lämna och inte har alla mormor och farmor eller farfar och morfar som kan ställa upp och sköta, så redan det kan ju få folk att passa på. Och som jag sade tidigare så folk är ju inte riktigt intresserade till att fara på sådana där möten. Tyvärr. [...] Med facit i hand så kanske det borde ha varit mera som riktats, mera så där spets, åt just ungdomarna och de som ska vi säga under sextio år. Eller redan fyrtio år skulle vara ganska bra. De är en svår grupp för egentligen så är det allra viktigast för dem för det är deras framtid det gäller. Alltså de som är sextio - sjuttio år, inte kommer ju det ändras i samhället på det viset så himla mycket fast vi skulle gå ihop nu på fem år. Inte märks det nu så jättemycket tror jag” (Kvinna B).

En respondent föreslog att man ska lyfta diskussionen till webbaserade forum eftersom det är där som ungdomarna samlas nuförtiden:

”Det borde vara mera webbaserat idag tror jag. För att nå ut till ungdomar. Det var ju förstås via Korsholms webbsida så kunde man ju fylla i enkäten och det är ju bra. Det borde vara mer sådant här för folk med möjlighet att skriva och kanske debattera där. Förstås Facebook och där går ju debatten het ibland men det är ju nog så att dagens människor inte prioriterar att springa på möten. [...] Jag vet att det har varit tal, en som talar om att det finns sådana här appar som man skulle kunna laga för kommuninvånarna att de skulle kunna föra diskussion. Det är en möjlighet som kanske

borde aktiveras. För det är ju planerat en folkomröstning men då är jag nog säker på att då går varje sextio plus man ur huset. Men inte kommer ju de här ungdomarna att gå och rösta. Och det är ju de som skulle borda gå och rösta” (Kvinna B).

4.6 Övriga åsikter om diskussionsupplägget

Överlag har alla respondenter uttryckt att de tyckte om upplägget för det mini-publics som ordnades i Solf. De flesta av respondenterna kommenterade att det var bra att gruppindelningen lottades ut:

”Det [upplägget] tyckte jag var helt lyckat nog. Först var det en liten kaffejudning och sen gick [kommundirektören] igenom lite Powerpoints. Förklarade lite vad det handlar om hela det här kommande möjliga fusionen och sen gick vi, drog vi den där nummerdragningen och sen gick vi in i klassrummen så jag skulle nog säga att det var helt bra. Om man skulle då ha fått alla de här grupperna på något sätt, men det var ju tur i oturen att man hamnade i en sån grupp som var väldigt homogen” (Man A).

”Jag tyckte annars att det där med indelningen av grupper var ett jättebra system. Att man inte liksom gick och satt sig med kompisar och sambon då som också var med där” (Kvinna C).

”Det skulle jag säga att är en ganska bra lösning att man delar upp folk och det här så att man har, det blir i vissa grupper bekanta som sitter i samma grupp och far i samma grupp. Det är ju bättre då att man sprider på de där, att man har bort det där sidoprataandet om man har spjälkt grupperna så att det är en i var grupp. Vi slipper allt det där småprataandet då där emellan” (Man B).

Vid frågan om det var något som kunde ha förbättrats under diskussionstillfället uttryckte tre av respondenterna en önskan om att tillfället hade avslutats med en sammanfattning av vad grupperna gått igenom. Ingenting långt med siffror och statistik, utan snarare en kort framställning av vilka ämnen varje grupp diskuterat. Dels kunde detta varit bra för att stilla deltagarens nyfikenhet om ifall det var någon grupp som tog upp något helt annat än vad ens egen grupp diskuterade, dels för att helt enkelt få ihop ett fint avslut på själva tillfället. Så här sade två respondenter:

” Sen blev det sagt att det skulle vara en sammanfattning efter, men den gjordes inte. Det var lite synd för man skulle gärna ha hört vad de andra grupperna sade och det gjordes inte. [...] För att man kanske skulle ha fått ut mera av det. [...] Så de flesta

samlades nog och diskuterade lite för att höra lite vad andra hade sagt. För man kände ju oftast någon i någon annan grupp. Men någon som skulle ha sammanfattat skulle ha varit bra att ha. Det skulle inte ha behövt vara någon lång sammanfattning. Men ändå” (Kvinna A).

”Alltså att man skulle ha fått, självklart inte få några svar på statistik på hur folk har tyckt men att man skulle få en avslutning på det bara. Att just de här gruppledarna kunde ha sagt lite hur deras grupp tänkte och så där. Eller ju bara att om något har kommit fram i någon grupp som inte blev talat om innan. Men det är ju svårt också för de som leder grupperna att sälla ut vad som är viktig information och vad vill de veta. Nog förstår man ju också om de flesta vill fara hem eller är stressade och vill fara därifrån. Det kan vara folk som avviker därifrån i alla fall” (Kvinna C).

Enligt en respondent hade det också varit önskvärt om man förutom Korsholms kommun också hade Vasa stad vid tillfällena för att deltagarna skulle få bättre information:

”Och det vad jag saknade också var att Vasa skulle ha deltagit i diskussionen. De lyser med sin frånvaro. Alltså de vet att de har mer eller mindre mest att vinna på det. Men de håller väldigt låg profil” (Kvinna A).

Kvinna B noterade avsaknaden av finsk information eftersom just det här tillfället var enspråkigt svenskt. Vidare hade hon önskat någon sorts kontroll på att samma deltagare inte hördes högst på alla tillfällen:

”Det var infon på finska fungerade ju inte där i Solf så det är ju viktigt också att det är på båda språken. [...] Nå inte något annat men det skulle kanske ha kunnat vara någon kontroll över det där om hur rätt är det i det att vissa människor deltog i alla tillfällen och hördes högt på alla ställen. Skulle det ha varit att man fyller i att vi har deltagit förr eller har ej deltagit förr” (Kvinna B).

4.6.1 Åsikter om enkäterna

Några av respondenterna var kritiska på vissa punkter av den enkät som man skulle fylla i före och efter deliberationen. Man B ansåg att det krävdes för mycket förkunskap om Korsholm respektive Vasa. Kvinna A tyckte att informationen som man fick på förhand var bra, men förstod inte meningen med att man fyllde i enkäten två gånger. Hon ansåg även att man inte hade kunnat ändra åsikt under den korta tiden:

”[...] frågorna som vi fyllde i så det var såna där detaljer där med Vasa och Korsholm och en vanlig medborgare känner inte till så noggrant hur det är med olika detaljer, ekonomi, skolor och liknande så det är ju så där att ska man måsta sitta och fylla i det där. Man har ju inte kunskap om vad som är Korsholm och vad som är i Vasa utan det är ju mer det här att man får uppskatta det” (Man B).

”Vi fick ju papper vi skulle fylla i. Och det torde vara före och efter. Men det var nog i princip samma sak. Och det var lite underligt. Jag vet inte om meningen var att det skulle kollas om man har samma åsikt efter diskussionen eller vad det var. För ibland funderade man nog lite att okej, vad är det jag svarar på det här? Jag är som... ja, jag har inte ändrat åsikt. [...] Det var bra att fylla i det här pappret. Dokumentet det var helt okej. Men jag förstod inte vitsen med att göra det två gånger när det ändå var samma sak” (Kvinna A).

5 Sammanfattande diskussion

I detta kapitel sammanfattar jag först huvudresultaten av min studie för att sedan placera resultatet mot den referensram som jag byggt upp för den här avhandlingen. Sedan följer några stycken om studiens begränsningar och möjligheter för fortsatta studier inom ämnet. Slutligen avslutar jag avhandlingen med några korta övergripande slutsatser om vad min studie har påvisat och vad den säger om deltagares upplevelser av deliberativa mini-publics.

5.1 Sammanfattning av huvudresultaten

Som tidigare nämnts är det svårt att generalisera resultatet från dessa intervjuer jämfört med om jag använt mig av kvantitativa data eller flera respondenter. Även om generalisering och kategorisering inte var huvudmålet med den här undersökningen tänkte jag sammanfatta olikheter och likheter enligt hur idealen inklusion, jämlikhet, reflektion och argumentation uppfylldes enligt respondenterna.

Beträffande inklusion kände samtliga respondenter att det gavs en möjlighet till delaktighet. Om det inte passade att delta vid ett tillfälle, ordnades det sex tillfällen till på annan ort inom kommunen, vilket respondenterna tyckte att ökade nivån för inklusion. På det här sättet kom den ibland onåbara politiken ner på en nåbar nivå för kommuninvånarna. Information om tillfällena hade nått ut i det offentliga så att så många som möjligt bereddes tillfälle att delta.

Idealet jämlikhet uppfylldes på så sätt att samtliga respondenter kände att de blev delaktiga i diskussionen och fick i lämplig mängd tillfälle att yttra sig. Enligt respondenterna hjälpte moderatorn att se till att diskussionsreglerna följdes, att diskussionen inte urartade och att deltagarna togs med i diskussionen. En respondent uttryckte ändå en önskan att moderatorn hade haft en mer aktiverande roll och sett till att de fåordiga fick en vilja att säga sitt.

Beträffande argumentationen hölls debatten saklig, även om vissa argument enligt respondenterna var känslobaserade. Ett par respondenter filosoferade var gränsen mellan faktabaserade och känslobaserade argument går, när man inte egentligen kan veta hur det aktuella projektet kommer att gestalta sig. Överlag kände respondenterna att de deltagare som var ivriga att diskutera kunde argumentera för sina åsikter. En

respondent som satt i en homogen grupp där den dominerande åsikten var annan än hans, tycktes ändå möta överseende med de argument som han förde fram.

Endast en av respondenterna kände att hans åsikt påverkades under diskussionen, en bit åtminstone, vilket han trodde att berodde på att han hamnat i en homogen grupp med motsatt åsikt. De andra respondenterna påverkades inte i sin åsikt. Dock innebär uppfyllandet av idealet reflektion inte bara att det sker en åsiktsförändring. Det framgick ändå i intervjuerna att respondenterna tänkt till gällande sakfrågan och reflekterat över vad de andra deltagarna fört fram under deliberationen. Bland annat hade respondenterna kommit fram till sin åsikt om sakfrågan redan innan deliberationen och uttryckte att de valt att delta för att få ytterligare information om ämnet.

Beträffande vilka hinder, eller försvåranden av det deliberativa idealets framträdanden, som kan ha dykt upp under diskussionen kunde några av respondenterna definiera ett antal. En respondent var besviken över att ha hamnat i en homogen grupp och kände ytterligare att ett psykologiskt gruppträck och välgrundad argumentation inverkade på hans åsiktsförändring, flera respondenter kommenterade avsaknaden av yngre deltagare och ett par respondenter mötte influenser från politiker med starka personligheter.

5.2 Resultatet i kontrast med referensramen

Legitimiteten av ett demokratiskt beslut beror på hur mycket de som påverkas av ett beslut får vara delaktiga i själva beslutandeprocessen (Young, 2000). Man bör alltså inkludera medborgare i beslutsprocesser där besluten som fattas kan påverka medborgarnas vardag (Lindell, 2015, 28). Detta uppfylldes enligt mina resultat inte i sin helhet i praktiken. Den politiska sakfrågan för min studie handlade om en kommunfusion, något som påverkar näst intill samtliga kommuninvånare. Flera av respondenterna poängterade att majoriteten av deltagarna var i pensionsålder, vilket inte innefattar alla åldersgrupper som berörs av ett möjligt fusionsbeslut. Det är svårt att spekulera varför de personer som inte närvarade vid deliberationstillfället valde att eller inte hade möjlighet att delta. För den här studien kan vi bara presentera resultatet av de respondenter som faktiskt valde att delta.

Tillfället i sig var enligt respondenterna öppet för samtliga intresserade, vilket kan påvisa att det inte föregick någon extern exkludering, en typ av exkludering som

Young (2000) identifierar som ett hinder för inklusion vid deliberativa diskussioner. Respondenterna nämnde inte heller att det skulle ha förekommit någon form av intern exkludering under diskussioner, den andra kategorin av exkludering som Young (2000) tog upp. Ändå fanns det faktorer som kan ha påverkat medborgarens möjlighet eller ovilja att delta. Jacobs m.fl. (2009) skriver att de nya generationerna inte känner att de har tillräckligt med orsaker eller tid för att vara sig engagera sig politiskt eller uppehålla sådana nätverk, något som bekräftades av mina respondenter.

Enligt studiens resultat hade Mutz (2006) fel i sin tes om att medborgare är konflikträdda och att de därför inte vill delta i deliberationer. Respondenterna nämnde inget om att vara rädda för konflikter, tvärtom uttryckte man ett intresse för att få diskutera med andra deltagare och att få veta mer om hur personer med motsatt åsikt skulle argumentera för sin sak, det sistnämnda faktiskt något som saknades enligt dem. Hibbin och Theiss-Morse (2002) menade att medborgare hellre lever i ett välfungerande demokratiskt system där de inte aktivt behöver sköta beslutsfattandet. I Finland är vi vana att lita på det demokratiska system vi har, så man kunde föreslå att Hibbin och Theiss-Morses tes stämmer väl in på våra medborgare. Däremot får man då fråga sig varför så många deltagare bestämde sig för att delta överhuvudtaget, om man som enligt Hibbin och Theiss-Morse hellre lämnar beslutsfattandet åt neutrala och osjälviska experter? Förvisso var den största andelen av deltagarna 65 år och uppåt, vilket kan vara ett tecken på att Jacobs m.fl. (2009) har rätt i att teknologin spelar in på vilket diskussionsforum de nya generationerna väljer att delta i. Samtidigt finns det andra faktorer bortom de tidigare nämnda som kan inverka på varför man väljer eller inte väljer att delta i mini-publics. Några exempel som respondenterna tog fasta på för varför de själva deltog var ett genuint intresse för sakfrågan, sakfrågans aktualitet eller en vilja att få mera information kring ämnet.

Att mini-publicsen inte ledde till konkret påverkan på politiken eller besluten var inte meningen, och saknades inte heller enligt respondenterna. Möjligen tänkte de på enkäten som skulle skickas ut till kommunens alla invånare över 16 år och att den ännu skulle följa, där man kunde påverka ytterligare. Respondenterna var oense om huruvida deliberationen verkligen hade någon inverkan på det slutliga beslutsfattandet. De menade ändå alla att det är viktigt att delta om det ordnas liknande diskussionstillfällen som det de deltagit i, vilket motbevisar Lindells (2015) teori om att den oklara inverkan på beslut som mini-publics har kan bidra till att medborgare

inte känner för att delta. Som Lindell (2015) skriver så skulle man få flera deltagare om deliberativa diskussioner återkommer ofta och inte bara ger bilden av att verka som en engångsföreteelse. Mini-publics är inte ofta förekommande i Korsholms kommun. Trots det ansåg respondenterna att det var viktigt att delta och att liknande tillfällen borde bli något av en normalitet inom kommunala sakfrågor.

Benhabibs (1994) syn att moderatorns uppgift är bevarande av ömsesidig respekt bland deltagarna bekräftas av respondenternas i regel fullständiga nöjdhet i det fallet. De såg sig också som direkt deltagande i den engagerande frågan tack vare ordnandet av mini-publics, i kontrast till att vara deltagare men bara som observanter vilket är meningen enligt Page (1996). Det som Dillard (2013) framhåller, att man ska förhålla sig kritisk till andras idéer och uttalanden, fullföljs inte i alla fall då vissa respondenter sade sig dels hamna i en homogen grupp åsiktsmässigt, dels känna en del av samma grupps deltagare från tidigare och veta att de har liknande åsikter. Men alla sade sig ha kommit väl till tals, och ingen kan identifieras som representanter liknande de i studierna utförda av Spång (2005) eller Bäck & Soininen (1996) som säger att grupper med sämre utgångspunkter i samhället har svårare att föra sin talan på ett politiskt plan. Personer med mera politiska resurser deltog i vissa grupper, men mötet med dem verkar inte ha stört eller irriterat respondenterna; en risk enligt Young (2003) och Bohman (1996). Någon politisk fattigdom (Spång, 2005) bland respondenterna kan väl inte sägas ha framträtt i intervjuvären, då respondenterna sade sig ha kommit till tillfällena för mera information och sett tillfällena som meningsfulla tack vare att man fått säga sin åsikt.

Gutmann & Thompson (2004) menar att argumenten bör finnas ute i offentlighet, tillgängliga för alla. Denna specifika och rent ut polariserande fråga om kommunsammanslagning har nog fått argumenten vädrade i media av olika slag. Att mini-publicsen fungerar som plattform för argument och motargument bevisas av representationen hos respondenterna. Ingen av dem med stort politiskt kapital eller engagemang, men villiga att vädra sina argument och höra andras. Just det som kan anses som grunden i deliberativ demokrati. Ett visst mått av det som Young (2000) varnar för, argument för argumentationens skull, kan skönjas i det att man som deltagare är nöjd om man blott fått säga sitt utan krav på resultat, men ingen av respondenterna upplevde ändå det som exkluderande (Young, 2000). Youngs tre former av kommunikationssätt verkar ha fungerat positivt.

Det intressantaste uppfyllandet av teorin bakom deliberativ demokrati utgör väl ändå respondenten som under diskussionen bytte åsikt. Åsiktsförändring är en konkret faktor som påvisar på att idealet reflektion har uppfyllts under tillfället. Man kan även konstatera att respondenterna idkat inre reflektion både före, under och efter tillfället. Bland respondenterna uttryckte man ett tycke för informationstillfället som ordnades före själva deliberationen, vilket syftar på att proceduren innan mini-publicsen fungerat som planerat. Som Goodin och Niemeyer (2003) poängterat sker den inre deliberation redan i och med en liten sak som att deltagaren själv tar reda på saker om ämnet. Så var även fallet för min studie eftersom det bland respondenterna uttrycktes ett intresse för att veta ännu mer om ämnet än vad man redan fått veta via media. Som Lindell (2015) skriver har det uppenbart också skett en reflektion bland deltagarna eftersom de överhuvudtaget har reflekterat över vilken åsikt de hade. Enligt flera av respondenterna skedde en ökning av deras kunskapsnivå kring sakfrågan, vilket Goodin och Niemeyer (2003) betonat att är vanligt.

Habermas (1991) definition att deliberation handlar om perspektivtagande med andras synpunkter som näv bekräftas. Likaså Spångs (2005) teori om empatins inverkan, tillgången på empati är individuell, men att den andra personen och hans argument planar ut eventuell skillnad i resurs eller avsaknad av empati. Den kan inte bekräftas av intervjuvärdaren men inte heller kullkastas. Respondenterna sökte kanske ändring av och påverkan på slutresultatet men mera att stärka sin egen åsikt eller byta mot en mera korrekt enligt nya argument. Spång (2005) menar att deliberation handlar just om det. Någon av respondenterna uttrycker medvetenhet om brist på egen argumentationsteknik men känner sig inte överkörda ändå under diskussionstillfällena, fast vissa deltagare haft större politisk resurs, en fara som Spång (2005) varnar för. Ett starkt behov av att nå en situation av samma åsikt hos alla uttrycker respondenterna inte heller.

5.3 Studiens begränsningar och framtida forskning

Den här studien har givetvis flera begränsningar. Som vid de flesta studier blir man som forskare tvungen att välja bort saker och fästa större vikt på vissa saker inom teorin och metodologin. Den här avhandlingen har fungerat som en fallstudie vilket till exempel begränsar generaliserbarheten av mitt resultat. Det huvudsakliga syftet med denna undersökning har varit att öka kunskapen om hur deltagare upplever en

mini-public och vilka försvåranden för idealet, eller ”hinder”, som dök upp under deliberationen. Som Lindell (2015) påpekar finns det till exempel en skillnad mellan spontana, deliberativa diskussioner bland medborgare i civilsamhället och deliberativa diskussionstillfällen organiserade med facilitatorer, vilket ytterligare smalnar av mina möjligheter att dra övergripande slutsatser om hur medborgare upplever deliberation i civilsamhället.

Om jag skulle gjort denna studie på nytt eller arbetat vidare på det jag har vore det väldigt intressant att bygga på med flera frågor som jag kommit på allt efter jag har analyserat intervjuerna. I efterhand insåg jag också att det hade varit intressant att inkludera någon form av kvantitativ undersökning vid sidan om så att undersökningen kunde innefatta flera respondenter och således ge resultatet en större bredd och möjligen ett högre överföringsvärde. Dessutom kunde man ha inkluderat någon sorts analys av deliberationens kvalitet vid tillfället som jag analyserade eftersom man möjligen kan hitta en koppling mellan den faktorn och deltagarnas upplevelser.

I den här studien har jag tagit med personligheter som en av faktorerna som kan försvåra det deliberativa idealets framträdande. Ur resultatet framkom det till en viss grad att personer med starka personligheter, i det här fallet främst politiker, hade en inverkan på diskussionen enligt deltagare. En möjlighet till ytterligare forskning vore att man analyserar de data i form av ljudinspelningar som varje moderator tog vid deliberationstillfället och jämför det resultatet med den här studiens resultat för att se hur deltagarnas upplevelser av deliberationen matchar med en statistisk översikt av gruppdeliberationen. En idé som visserligen vore tidskrävande, men som man kunde implementera på flera faktorer i denna studie, som till exempel ämnets grad av polarisering eller influens från högre status.

Temat för diskussionstillfället var en kommunfusion, vilket givetvis kan ha påverkat resultatet på grund av hur mycket känslor ämnet väckte bland deltagarna. Även om det är svårt att jämföra och generalisera sakfrågor sinsemellan kan man konstatera att en mindre polariserad sakfråga för min studie kunde ha givit mig ett annorlunda resultat än det jag i slutändan fick.

5.4 Övergripande slutsatser

Sammanfattningsvis kan man konstatera att deltagarna tyckte att anordnandet av mini-publics är viktigt och att det är viktigt att delta i de diskussionstillfällen som ordnas

även om det inte nödvändigtvis kändes som att de har någon verklig inverkan på det slutliga politiska beslutet. För respondenterna fanns det andra saker som spelade större roll än vilken inverkan deliberationen hade. Mini-publics bidrar med information, ger deltagaren en möjlighet att diskutera aktuella ämnen och ger känslan av att man blir hörd och sedd för att bara nämna några exempel. Med tanke på det fall som jag undersökte och hur aktuell och känsloladdad sakfrågan var vid tillfället som det hölls kunde man se det som sannolikt att idealen inte skulle uppfyllas enligt deltagarna. Intressant nog höll sig ändå respondenterna överlag väldigt positiva till mini-publics och själva upplägget.

Litteraturförteckning:

- Back, C. & Berterö, C. (2015). Interpretativ fenomenologisk analys. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys*. (2. uppl., s. 148–161). Stockholm: Liber
- Barrett, L. F. (2017). *How Emotions Are Made: The Secret Life of The Brain*. New York, NY: Houghton-Mifflin-Harcourt.
- Benhabib, S. (1994). Deliberative rationality and models of democratic legitimacy. *Constellations*, 1(1), 26–52.
- Bessette, J. M. (1994). *The mild voice of reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Blais, A., Carty, K. R & Fournier, P. (2008). Do Citizens' Assemblies Make Reasoned Choices? I Warren, M. E. & Pearse, H., (Red.). *Designing Deliberative Democracy. The British Columbia Citizens' Assembly*. New York: Cambridge University Press.
- Bohman, J. (1996). *Public Deliberation. Pluralism, Complexity, and Democracy*. Cambridge: MIT Press.
- Bächtiger, A., Dryzek, J. S., Mansbridge, J., Warren, M., *Oxford Handbook of Deliberative Democracy*. Oxford: Oxford University Press, 2018.
- Bäck, H. & Soininen, M. (1996). Invandrarna, demokratin och samhället. I SOU 1996:162, *På medborgarnas villkor – en demokratisk infrastruktur*. (s. 411–504). Stockholm.
- Cohen, J. (1989). Deliberation and Democratic Legitimacy. I A. Hamlin & P. Pettit (Red.). *The Good Polity. Normative Analysis of the state*. (s. 17-34). Cambridge: Blackwell.
- Dahl, R. (1989a). *Democracy and Its Critics*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Dahl, R. (1989b). *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.
- Dahlstedt, M. (2000). *Utanför demokratin? Marginaliseringens politiska konsekvenser*. Norrköping: Integrationsverket.

- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (P. Larson, Övers. 2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Dillard, Kara. 2013. Envisioning the role of facilitation in public deliberation. *Journal of Applied Communication Research* 41, 217–235.
- Escobar, O. & Elstub, S. (2017). Forms of Mini-publics: An introduction to deliberative innovations in democratic practice. Hämtad från newDemocracy Foundation: https://www.newdemocracy.com.au/docs/researchnotes/2017_May/nD_F_RN_20170508_FormsOfMiniPublics.pdf
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2019). *Handbok I kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Fishkin, J. S. (2009a). Virtual public consultation: Prospects for internet deliberative e democracy. *Online deliberation: Design, research, and practice*, 23–35.
- Fishkin, J. S. (2009b). *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation*. Oxford: Oxford University Press.
- Fung, A. (2003). Survey article: Recipes for public spheres: Eight institutional design choices and their consequences. *Journal of political philosophy*, 11(3), 338–367.
- Gastil, J. (2008). *Political Communication and Deliberation*. USA: Sage Publications.
- Gerber, M., Bächtiger, A., Fiket, I., Steenbergen, M., & Steiner, J. (2014). Deliberative and non-deliberative persuasion: Mechanisms of opinion formation in EuroPolis. *European Union Politics* 0(0), 1–20.
- Goodin, R. E., & Dryzek, J. S. (2006). Deliberative impacts: the macro-political uptake of mini-publics. *Politics & society*, 34(2), 219–244.
- Goodin, R. E. & Niemeyer, S. (2003). When Does Deliberation Begin? Internal Reflection versus Public Discussion in Deliberative Democracy. *Political Studies*, 51. (s. 627–649).

- Gutmann, A & Thompson, D. (1996). *Democracy and Disagreement*. Harvard: Harvard University Press.
- Gutmann, A & Thompson, D. (2004). *Why Deliberative Democracy?* Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Habermas, J. (1962). *Structural Transformation of the public sphere: an inquiry into a category of bourgeois society*. (T. Burger & F. Lawrence, Övers.). Cambridge: Polity Press.
- Habermas, J. (1991). Erläuterungen zur Diskursethik. I J. Habermas, Erläuterungen zur Diskursethik. (s. 119–226). Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Habermas, J. (1992). *Faktizität und Geltung. Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaats*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
- Halvorsen, K., (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Hibbing, J. & Theiss-Morse, E. (2002). *Stealth Democracy: American's Beliefs About How Government Should Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jacobs, L. R., Cook, F. L. & Delli Carpini, M. X. (2009). *Talking together. Public Deliberation and Political Participation in America*. Chicago och London: The University of Chicago Press.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (S.-E. Torhell, Övers.). Lund: Studentlitteratur.
- Larsen, A. K. (2018). *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 2 uppl. Malmö: Gleerups utbildning.
- Lindell, M. (2015). *Deliberation och åsiktsförändring: En studie av individegenskaper och gruppkontext*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Lindell, M., Strandberg, K., Himmelroos, S. & Grönlund, K. (2018). Samtal om svenskan: hur diskussionsregler med moderering motverkar gruppolarisering i likasinnade grupper. *Politiikka*, 60:1, sid. 6–18.

- Lindell, M. & Strandberg, K. (2018). *A Participatory Personality? Examining the Influence of Personality Traits on Political Participation*. Scandinavian Political Studies. Vol. 41 – No. 3, 2018.
- Lupia, L. (2002). Deliberation Disconnected: What it takes to improve civic competence. *Law & Contemp*, 65, 133–150.
- Manin, B. (1997). *The Principles of Representative Government*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mendelberg, T., (2002). The Deliberative Citizen: Theory and Evidence. *Political Decision Making, Deliberation and Participation*, 6,151-193.
- Mill, J. S. (2009). *Om friheten*. (A. Ahlberg, Övers. 2. uppl.). Malmö: Holmbergs tryckeri.
- Mutz, D. C. (2006). *Hearing the Other Side: Deliberative versus Participatory Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Page, B. I. (1996). *Who deliberates? Mass media in modern democracy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Parkinson, J. (2006). *Deliberating in the Real World. Problems of Legitimacy in Deliberative Democracy*. Oxford: Oxford University Press.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Shuster.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Oxford: Clarendon Press.
- Spång, M. (2005). *Det moderna demokratiidealet. Folksuveränitet och rättigheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Sunstein, C. R., Hastie, R., & Schkade, D. (2007). What Happened on Deliberation Day? *Cal. L. Rev*, 95, 915–940
- Teorell, J. (2008). Deliberative Democratic Theory and Empirical Political Science. *Annual Review of Political Science*, 11, sid. 497–520.
- Walliman, N. (2011). *Research Methods: The Basics*. New York: Routledge.
- Young, I. M. (1999). Justice, Inclusion and Deliberative Democracy. I S. Macedo (Red.), *Deliberative Politics. Essays on Democracy and Disagreement*. (s. 151-158). Oxford: Oxford University Press.

Young, I. M. (2000). *Inclusion and Democracy*. Oxford: Oxford University Press.

Young, I. M. (2003). Activist Challenges to Deliberative Democracy. I J. Fiskhin & P. Laslett (Red.), *Debating Deliberative Democracy*. (s. 102-119). Oxford: Blackwell.